

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Veronika Hradilová

**Postižení majetku patřícího do společného jmění manželů
podle § 262a OSŘ**

Diplomová práce

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Postižení majetku patřícího do společného jmění manželů podle § 262a OSŘ* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 5. září 2014

Veronika Hradilová

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala JUDr. Renátě Šínové, vedoucí diplomové práce, za podnětné připomínky a cenné rady při zpracovávání mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1. Odpovědnost za dluhy.....	8
1.1 Dluhy, které tvoří SJM	8
1.2 Odpovědnost za závazky podle OZ.....	9
1.3 Rozhodnutí NS sp. zn. 31 Odo 677/2005	10
1.4 K úpravě odpovědnosti za dluhy jednoho z manželů v NOZ.....	13
1.5 Možný další vývoj v otázce odpovědnosti za dluhy manželů.....	14
2. Nařízení výkonu rozhodnutí na majetek v SJM	16
2.1 Dluhy vzniklé před uzavřením manželství.....	17
2.2 Předmět SJM ve vazbě na nařizování výkonu rozhodnutí podle § 262a OSŘ	17
2.3 Postižení účtu a příjmu manžela povinného	18
2.3.1 Příkázání pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu	20
2.3.2 Srážky ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného	21
2.4 Úvahy nad ustanovením § 262a odst. 2 OSŘ	22
2.5 Modifikace zákonného rozsahu SJM	26
2.6 Modifikace zákonného rozsahu SJM rozhodnutím soudu	27
2.7 Důsledky zániku SJM na nařizování výkonu rozhodnutí.....	28
3. Ochrana manžela povinného	29
3.1 Účastenství manžela povinného	30
3.2 Excindační (vylučovací) žaloba	31
3.2.1 Práva k majetku nepřipouštějící výkon rozhodnutí.....	32
3.2.2 Excindační žaloba podle ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ	34
3.3 Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podle EŘ.....	35
3.4 Vztah excindační žaloby a návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu	35
3.5 Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí.....	38
3.6 Žaloba z lepšího práva	39
Závěr.....	42
Seznam použitých zdrojů	47
Seznam použitých internetových zdrojů.....	47
Seznam použité literatury	47

Seznam použité judikatury.....	49
Zákony	50
Shrnutí.....	51
Summary	51
Seznam klíčových slov	52

Seznam použitých zkratk

NOZ	Nový občanský zákoník
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
KS	Krajský soud
OSŘ	občanský soudní řád
OZ	občanský zákoník
SJM	společné jmění manželů
BSM	bezpodílové spoluvlastnictví manželů

Úvod

Tématem mé diplomové práce je Postižení majetku patřícího do společného jmění manželů podle § 262a OSŘ. Jde o téma velmi diskutované a stále aktuální, což je podpořeno mimo jiné i tím, že bylo tohle ustanovení během relativně krátké doby několikrát novelizováno. Na výkladu ustanovení § 262a OSŘ a výkladu souvisejících ustanovení, především ustanovení občanského zákoníku dotýkající se odpovědnosti za dluhy jednoho z manželů, nedošla ke shodě nebo k jednoznačnému závěru ani samotná odborná veřejnost. S ohledem na fakt, že na základě nařízení výkonu rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů může dojít k velmi zásadnímu zásahu do majetkových hodnot druhého z manželů, je toto téma častým předmětem diskuzí nejen v rovině odborné a teoretické, ale má své dalekosáhlé praktické důsledky.

Téma otevírá velký prostor pro vlastní úvahu a analýzu, proto právě metoda analýzy bude nosnou metodou v mé práci, protože se budu muset vypořádat nejen s judikaturou NS, která do chápání problematiky postihování SJM velmi zásadní měrou zasáhla, ale rovněž i s názory jiných právních autorit. Jelikož v tomto směru bylo napsáno kolem tématu nařizování a provádění výkonu rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů poměrně dost odborných článků, bude o to těžší najít a zaujmout vlastní stanovisko a to si také náležitě obhájit a rovněž najít i relevantní zdroje.

V práci bude nezbytné se vypořádat s důsledky, které přináší Nový občanský zákoník. Zde se tedy bude nabízet metoda komparace. Nezanedbatelná část závazné judikatury rovněž pochází z doby účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, proto se budu muset zabývat i tím, zda tato judikatura je i nadále aplikovatelná v intencích Nového občanského zákoníku.

Má snaha se upíná na podrobení ustanovení § 262a OSŘ výkladu v jeho širších souvislostech, na upozornění nejzávažnějších aspektů této problematiky a nastínění možného řešení do budoucna. Práce má být kritickým pohledem na současný stav právní úpravy. Takovému cíli musí předcházet podrobné studium zákonného textu souvisejícího s § 262a OSŘ, ale i související judikatury a odborné literatury, pochopení principů exekučního práva a dalších zásad, na kterých spočívá občanský zákoník.

Práce je soustředěna do tří základních okruhů. Prvním je vypořádání se s otázkou odpovědnosti manželů za dluhy. To je pro účely nařizování výkonu rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů klíčové, v této části se věnuji i vymezení předmětu dluhů ve společném jmění manželů. Další částí je již nařizování výkonu rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů. Proto se až v této části zabývám i předmětem společného jmění, především aktiv, které mají být postihovány a soustředím se ve svých úvahách na pohledávku za peněžním ústavem a příjmem manžela povinného. V této části chtěla hlavně poukázat na kapitolu Úvahy nad ustanovením § 262a odst. 2 OSŘ, kolem kterého aktuálně panuje asi nejvíce diskuzí a jeho povaha stále není zcela vyjasněná, zvláště pak důsledky, které toto ustanovení má vyvolávat. To dokládají články odborníků, kteří se staví spíše zdrženlivě k zaujetí přesných a jasných závěrů o důsledcích ustanovení § 262a odst. 2 OSŘ. Ačkoliv je znění tohoto ustanovení účinné již od 1. ledna 2013, stále dokáže vyvolávat, řekla bych, až vášnivé diskuze. A vzhledem ke skutečnosti, že je na půdě Poslanecké sněmovny podán návrh na jeho zrušení, tak tyto diskuze opět neutichnou a bude velmi zajímavé sledovat, k jakým změnám v následujících letech ohledně § 262a odstavce 2 OSŘ dojde. A vůbec zda k nim dojde, protože je otázkou, zda je politická vůle, aby k jeho změně, popřípadě zrušení, došlo.

Třetí a poslední část je věnována možnostem obrany manžela povinného, o kterých je již zmínka i na jiných místech práce.

Právní úprava řeší často významný dopad na manželské majetkové právo, které může otrást chodem celé rodiny. Proto by měla být právní úprava jasná a rozhodování soudů předvídatelné hlavně a především na tomto místě, ale to nejen kvůli manželovi povinnému a ochraně jeho majetkových hodnot, ale i kvůli věřiteli, který pak nemá právní jistotu ohledně práv a povinností vznikajících mezi ním a jedním z manželů. A jelikož oblast výkonu rozhodnutí směřuje především k hájení zájmu věřitele, má být tento požadavek naplněn i při nařizování výkonu rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů a o tom, jak je naplněn, se ostatně rovněž věnuji v této práci.

Cílem této práce je především zhodnotit, jestli právní řád poskytuje věřiteli dostatečnou ochranu při uplatňování jeho oprávněných zájmů při výkonu rozhodnutí a zda zároveň poskytuje dostatečnou ochranu manželovi povinného, případně navrhnout možnou právní úpravu do budoucna.

1. Odpovědnost za dluhy

Otázka odpovědnosti za dluhy ve vazbě k SJM je pro účely výkonu rozhodnutí zásadní, protože determinuje, na které majetkové hodnoty patřící manželům bude moci věřitel dosáhnout při výkonu rozhodnutí, a proto ji věnuji hned úvodní řádky. Pro nařízení výkonu rozhodnutí potřebujeme exekuční titul, ten získáme v nalézacím řízení. V nalézacím řízení soud zjišťuje, zda a kdo odpovídá za nesplněný dluh. K tomuto účelu je potřeba přesně odpovědět, ve kterých situacích odpovídají za dluh oba manželé společně a nerozdílně, a ve kterých pouze jeden z nich. Jelikož ohledně této základní otázky za účinnosti OZ nepanoval jednoznačný závěr, na kterém se neshodla ani odborná veřejnost a ani výklad soudu nebyl v průběhu let zcela konzistentní, je z těchto důvodů, a rovněž s ohledem na svůj nezanedbatelný význam pro nařizování výkonu rozhodnutí nezbytné podrobit otázku odpovědnosti za dluhy, které byly sjednány jen jedním z manželů, detailnějšímu výkladu v návaznosti na novou právní úpravu a závaznou judikaturu NS.

V první řadě řeším otázku, které dluhy podle současného právního stavu spadají pod zákonný režim SJM. Následně se dostávám k otázce odpovědnosti za dluhy, kdy se nejprve vracím k úpravě za účinnosti OZ, jelikož z této doby pochází i relevantní judikatura a následně v samostatných kapitolách řeším současný právní stav.

Jen předestírám, že v souvislosti se změnou terminologie používám na místech, kde hovořím o OZ termínu závazek, na místech, kde o NOZ, tak termínu dluh.

1.1 Dluhy, které tvoří SJM

NOZ přináší oproti zákonnému vymezení předmětu dluhů některé novinky. Předně NOZ již do zákonného režimu SJM nezahrnuje dluhy, které vznikly jinak, než převzetím. A z rámce dluhů, které byly převzaty za trvání manželství NOZ, dále vylučuje ty dluhy, které se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, nebo je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Nově tedy součástí SJM jsou dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku nebo je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom

jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.¹ Druhá kategorie by právě nově mohla zcela vyloučit ze SJM dluhy, které mohl převzít manžel nejen bez souhlasu, ale i bez vědomí druhého, a tak ho třeba i záměrně poškodit, dovedu-li situaci do extrému, aniž by takový dluh měl jakoukoli spojitost s chodem rodiny a domácnosti. Vazba této podmínky na obstarávání každodenních a běžných potřeb rodiny, na rozdíl od předchozí úpravy, kde kritériem bylo překročení míry přiměřené majetkovým poměrům bez souhlasu druhého z manželů, se jeví jako logičtější. Je možné si představit situaci, kdy manžel má více drobných dluhů nepřekračující míru přiměřenou majetkovým poměrům (z hazardních her, za dary pro své kamarády atd.), které v součtu mohly tvořit nemalou částku a dokonce překračovat onu míru přiměřenou majetkovým poměrům a přesto spadaly do SJM, podle zákonného vymezení SJM podle OZ (za předpokladu, že splnily další podmínky stanovené zákonem), ačkoliv vůbec neměly takové dluhy nic společného s druhým manželem a s jejich majetkovým společenstvím. Těmto dopadům má nová právní úprava účinně zabránit, jelikož při kategorizaci dluhů na dluhy v SJM a dluhy jednoho manžela budeme podle nové právní úpravy sledovat jejich účel, ne kvantitu.

1.2 Odpovědnost za závazky podle OZ

Existence SJM jakožto majetkového společenství dvou osob, kdy zároveň tyto osoby disponují každý svými výlučnými majetky, s sebou mimo jiné přináší aplikační problémy při řešení otázky odpovědnosti za závazky. OZ se vyjadřoval v souvislosti s odpovědností za závazky konkrétně jen k těm závazkům, které tvoří SJM.

Podle dikce dříve platného a účinného občanského zákoníku, konkrétně ustanovení 145 odst. 3, *závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně*. Vzhledem k tomu, že oba manželé disponují svými výlučnými majetky a majetkem, který spadá pod režim SJM, lze dovodit ze zákonného znění tohoto ustanovení, že spadá-li závazek do SJM, odpovídají oba manželé jak svými výlučnými majetky, tak rovněž majetkem v SJM. Dalo by se předpokládat, že pro účely odpovědnosti za závazky manželů vystačíme s rozlišením, kdy půjde o závazky, které tvoří SJM a závazky, které SJM netvoří. Ale jakkoli by se mohlo zdát, že o výkladu nemůže být pochyb, praxe nám ukazuje jinak.

Jednoduchou logickou úvahu bychom totiž došli k závěru, který budu demonstrovat na následujícím příkladu. Jeden z manželů za trvání manželství sjedná u peněžního ústavu úvěr na 20 000 Kč (jde o závazek, který nepřesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům

---

¹ Srov. § 143 odst. 1 písm b) OZ a § 710 NOZ

manželů), druhý z manželů úvěr nesjednával ani nevyjádřil souhlas s úvěrovou smlouvou. Jelikož jde o závazek, který nepřesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, spadá takový závazek do SJM. Manžel, který úvěr sjednal, následně svůj závazek vůči peněžnímu ústavu neplní. Věřitel tak může žalovat oba manžele, jelikož ustanovení § 145 odst. 3 OZ zakládá solidární odpovědnost manželů za závazky, které spadají do SJM. Bude-li věřitel žalovat oba manžele a bude-li se svou žalobou úspěšný, získá exekuční titul vůči oběma, a tudíž se může hojit jak ze SJM, tak z majetku ve výlučném vlastnictví každého z manželů. Věřitel se tak ocitá v pozici, která je pro něj poměrně příznivá, má dva dlužníky solidárně zavázané. O tento výklad se i NS původně opíral² a zastával ho, protože výše zmíněné ustanovení interpretoval především v souladu s jazykovým výkladem, nicméně rozhodnutím sp. zn. 31 Odo 677/2005 došlo k zásadnímu průlomů v chápání odpovědnosti manželů za závazky a popsaná situace nadále neplatí.

1.3 Rozhodnutí NS sp. zn. 31 Odo 677/2005

Jak bylo uvedeno výše, důležitým mezníkem v chápání problematiky odpovědnosti manželů za závazky bylo vydání rozhodnutí sp. zn. 31 Odo 677/2005 z roku 2007. NS podrobil ustanovení zákona především teleogickému výkladu a zdánlivě jednoznačně formulované ustanovení § 145 odst. 3 OZ vyložil NS následovně: *„Splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů, sjednaného jen jedním z manželů, nemůže věřitel v nalézacím řízení vymoci po druhém z těchto manželů; právo věřitele domáhat se při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojení závazku povinného manžela postižením společného jmění manželů tím není dotčeno.“* Zjednodušeně vyjádřeno na příkladě. Sjedná-li manžel úvěr bez součinnosti druhého manžela, stejně jako v předchozím nastíněném případě, pak navzdory tomu, že závazek spadá do SJM, má věřitel (peněžní ústav) v souladu s tímto rozhodnutím NS a právním názorem v něm vyjádřeným jinou pozici v tom smyslu, že může žalovat jen toho z manželů, který úvěr sjednal a podepsal. Bude-li úspěšný, získá exekuční titul jen proti tomu z manželů, který úvěr sjednal a může se hojit ze SJM, tak z výlučného majetku manžela dlužníka. Oproti předchozí situaci nikoliv již z majetku manžela povinného, jelikož proti němu nezíská exekuční titul. Význam ustanovení § 145 odst. 3 OZ je podle tohoto rozhodnutí NS pouze vnitřní, upravuje pouze vzájemné vztahy mezi manžely.

---

² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 1082/2003

Z nosných argumentů, o které opíral NS odůvodnění rozhodnutí, bych citovala tento: „Z úpravy obsažené v ustanovení § 43 a násl. obč. zák. (pro obchodní závazky srov. zejména ustanovení § 269 a násl. obch. zák.) pak jako základní zásada promítající se do závazků vzniklých ze smluv plyne zásada *pacta sunt servanda* (smlouvy se mají dodržovat), jež se logicky může naplno prosadit jen mezi účastníky těchto smluv (mezi smluvními stranami).“³

Myslím si, že odůvodnění předestřené NS v tomto rozhodnutí má slabiny, i když tím NS sledoval ospravedlnitelný cíl. Obával se nepříznivého důsledku, připustil-li by další subjekt (manžela dlužníka) do závazkového vztahu věřitel - dlužník. Nicméně závěr a odůvodnění NS nepřijala ani podstatná část odborné veřejnosti, ani neměl plnou podporu v samotném velkém senátu, který rozhodoval.⁴

Z odborné veřejnosti bych ráda zmínila R. Malenovského⁵, který se pouští do velmi podrobného rozboru odůvodnění rozhodnutí NS a s jeho závěry bych se ztotožnila. K výše uvedenému argumentu k zásadě *pacta sunt servanda* NS namítá, že ustanovení § 145 odst. 3 OZ může být speciálním ustanovením k obecnému § 43 OZ a násl. Vzhledem k tomu, že podrobuje kritice jednotlivé argumenty NS poměrně podrobně a z mého pohledu i jasně a přesvědčivě, není nadále prostor se tomuto věnovat a opakovat to, co autor již popsal a zde jen na jeho text pro hlubší zkoumání odkázu.

Co považuji za zřejmé je to, že se NS v tomto rozhodnutí dostatečně nevypořádal s výkladem jazykovým, systematickým a naopak neúměrně vyzdvihuje výklad teleogický, ale i o učiněných závěrech vyplývajících z tohoto výkladu lze pochybovat.

Text právního předpisu by měl být v první fázi podroben jazykovému výkladu. Pokud by zákonodárce chtěl rozlišovat vnitřní a vnější⁶ odpovědnost manželů, jak tvrdí NS, mohl tak učinit zřetelněji a nepoužít formulaci, jakou použil v citovaném ustanovení § 145 OZ. Znění tohoto ustanovení nabádá k tomu, že půjde o aktivní přístup jednoho nebo druhého z manželů směrem ke třetí osobě („...*manželé plní společně a nerozdílně*“). Slovo „plní“ je používáno na více místech právního řádu a znamená povinnost vůči třetí osobě a v tomto ohledu chápu, že třetí osoba, věřitel, má na plnění právo vybavené nárokem a může ho uplatnit u soudu vůči kterémukoli z manželů, ale i vůči oběma z nich.

³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. září. 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005

⁴ BALÁK, František. K žalobě na splnění závazku náležejícího do SJM, sjednaného jen jedním z manželů. *Právní rozhledy*, 2007, č. 21, s. 792-795. Obdobně KORDAČ, Zbyšek.

⁵ MALENOVSKÝ, Radek. K žalobě na splnění závazku náležejícího do SJM sjednaného jen jedním z manželů. *Právní rozhledy*, 2008, č. 20, s. 747-754.

⁶ Takové označení používá NS ve svých pozdějších judikátech nebo například NAČERADSKÝ, Ondřej. *Dopad dluhů na společné jmění manželů ve světle současného a nového občanského zákoníku* [online]. Asociace občanských poraden, 2. června 2012 [cit. 5. března 2014]. Dostupné na <http://www.czp-msk.cz/pdf/2012_2_newsletter_aop.pdf>.

Z hlediska systematiky bych se rovněž klonila k výkladu o vnější odpovědnosti, práva a povinnosti mezi manžely jsou řešeny na jiném místě, v době účinnosti OZ především v zákoně o rodině č. 1963/94 Sb.

Nelehký úkol nás čeká při analýze ustanovení § 145 odst. 3 z hlediska jeho účelu, jak ho podroboval NS, protože tento výklad může být opravdu dvojitý, buď má upravit pouze vztahy mezi manželi, nebo vztahy vůči třetím osobám. Osobně bych se přikláněla k výkladu, že má upravovat vztahy „vnější“, tedy vůči třetím osobám a posílit jejich postavení tím, že zakládá pasivní solidaritu obou manželů, čím víc dlužníků zavázaných společně a nerozdílně, tím lepší postavení věřitele. A i z hlediska právní jistoty by měl NS vyjít vstříc výkladu o odpovědnosti vnější, protože věřitel může skutečně důvodně předpokládat lepší zajištění své pohledávky z doslovného zákonného znění. Výlučný majetek manžela, který závazek nesjednal, by měl být v těchto případech chráněn zejména ustanoveními o tom, které závazky budou tvořit a tvoří SJM – sjedná-li manžel sám takový závazek, který nebude spadat do SJM, pak odpovídá svým výlučným majetkem a majetkem v SJM, proto je třeba volit takovou úpravu, která vymezí předmět SJM co nejpřiléhavěji k potřebám a charakteristice SJM jako takového.

Při analýze ustanovení § 143 odst. 2 OZ je třeba myslet i na povahu a účel SJM. Stejně tak jako manželé těží z majetkového společenství tím, že některé hodnoty se stávají součástí SJM, aniž by se bezpodmínečně oba zároveň podíleli na jeho tvorbě, tak i musíme na druhé straně připustit negativní důsledky počínání jednoho manžela, když se v právním styku zavazuje.

Každopádně rozhodnutí NS vyvolalo rozporuplné reakce, zatímco odůvodnění rozhodnutí podléhalo kritice relativně často, málokdo se posléze pustil do vlastního výkladu a predestření vlastního řešení.⁷ J. Spáčil rovněž nepřináší ve svém článku žádný jednoznačný závěr, jen otvírá prostor k úvahám položením dvou otázek, aniž by na ně dával odpověď. Těmito otázkami jsou: „1) *Přinesl by doposud podávaný výklad § 145 ObčZ (...) opravdu nežádoucí praktické důsledky, nastíněné rozhodnutím velkého senátu, případně i další negativní důsledky?* 2) *Nebylo možno tyto nežádoucí důsledky odstranit méně restriktivním výkladem?*“⁸ K otázce první bych jen řekla tolik, že výklad jedním i druhým směrem přináší některé negativní důsledky a má být předmětem zákonné úpravy, jakou cestou se vydá, jestli umožní věřiteli dosáhnout i na majetek manžela, který s ním právně nejednal, přestože

⁷ Opatrně se k jednoznačnému závěru staví i např. v DVORÁK, Jan. SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 91-92.

⁸ SPÁČIL, Jiří. Tři aktuální sporné otázky společného jmění manželů. *Soudní rozhledy*, 2008, roč. 14, č. 3, s. 84-87.

závazek (dluh) spadá do SJM, nebo poskytne větší ochranu manželovi, který nebyl stranou závazkového vztahu, avšak tento dluh spadá do majetkového společenství, které tvoří s jeho manželem. Jako slabinu tohoto rozhodnutí vnímám i to, že NS tento výklad opírá především o obavy z důsledků, které by mohlo vyvolat - narušení závazkového vztahu mezi manželem dlužníkem a věřitelem, když by do závazkových vztahů ex lege vstoupil další subjekt (manžel dlužníka), aniž by to v dřívější praxi činilo závažnější obtíže, a předjímá tudíž vývoj v teoretické rovině.

K druhé položené otázce o méně restriktivním výkladu si sama nedovedu představit méně restriktivní výklad. Výklad v tomto případě dle mého názoru může být pouze jeden a to ten, že připustíme pasivní solidaritu obou manželů v případech závazku, který spadá do SJM.

Ke stejnému rozhodnutí např. V. Medková, která připouští možnost výkladu NS, který označuje za lidsky pochopitelný, ale zároveň má za to, že NS překročil svou pravomoc, když se pustil do výkladu toho, co zákon nepřipouští.⁹ Rovněž bych podotkla, že soudce je v tomto směru krátký na to, aby rozhodoval o tom, co je a není lidsky pochopitelného, to není v jeho pravomoci.

1.4 K úpravě odpovědnosti za dluhy jednoho z manželů v NOZ

Problematiku odpovědnosti za dluhy v současném občanském zákoníku nalezneme v ustanovení § 713 odst. 2 a 3 NOZ. NOZ stanoví, že *povinnosti a práva spojená se společným jměním nebo jeho součástmi náleží oběma manželům společně a nerozdílně. Z právních jednání týkajících se společného jmění nebo jeho součástí jsou manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně.*¹⁰ Změnou oproti předchozí úpravě v tomto ustanovení je v nahrazení slova „plní“ za „náleží“. Z tohoto hlediska lze spíše usuzovat, že NOZ vyšel vstříc výkladu NS k odpovědnosti za závazky. Z takového znění ani z důvodové zprávy nezjistíme, zda cílem zákonodárce bylo podpořit výklad, který razí NS, ani snaha o jeho prolomení. Proto budou muset soudy nižší instance pravděpodobně nadále respektovat ono rozhodnutí NS a pro dluh sjednaný jen jedním z manželů tak bude moci věřitel žalovat jen toho, kdo jej sjednal nezávisle na tom, zda spadají do SJM, stejně jako tomu bylo před účinností NOZ.

Lze se dokonce setkat i s takovým názorem, že ustanovení § 731 NOZ, podle kterého *vznikne-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění manželů, může se věřitel při*

⁹ MEDKOVÁ, Vladimíra. Exekuční postih společného jmění manželů. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 4-11.

¹⁰ § 713 odst. 2 a 3 NOZ

výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je ve společném jmění, že: „tato úprava v podstatě přebírá výklad ze známého rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. Odo 677/2005.“¹¹ S tímto tvrzením nemohu souhlasit. Ustanovení § 731 NOZ hovoří až o fázi výkonu rozhodnutí, neřeší fázi, ve které věřitel získává exekuční titul, ke kterému se vztahuje uvedené rozhodnutí. Není to tedy podle mě § 731 NOZ, který vyhovuje rozhodnutí NS sp. zn. Odo 677/2005, ale to, že tento judikát je aplikovatelný na ustanovení účinná v NOZ. NOZ v ustanovení § 731 doplňuje do hmotněprávního předpisu to, co za účinnosti OZ v něm absentovalo a řešil to až předpis procesní v § 262a odst. 1 OSŘ.

Jak podotýká M. Makarius: „rozbořem hmotněprávní úpravy při respektování zásady, že každý odpovídá za své závazky celým svým majetkem nelze dospět k jinému závěru, než že za závazek nenáležející do společného jmění manželů by měl každý odpovídat jednak svým výlučným majetkem, jednak majetkem náležejícím do společného jmění manželů. Tento majetek je totiž rovněž zcela majetkem osoby zavázané, byť její právo je omezeno stejným právem druhého z manželů (...) a není důvod, proč by takovým majetkem neměla osoba zavázaná za své závazky odpovídat.“ a také dále zdůrazňuje, že hmotné právo by mělo připravit podklad pro procesní úpravu.¹² Z této jednoduché úvahy by měla vycházet i současná právní úprava. Proto by v tomto směru mělo být obezřetně přistupováno k otázce, jak vymezíme rozsah dluhů, které budou tvořit SJM. Protože tím, jak široce nebo úzce bude tato úprava pojata, tím více nebo méně se otevře prostor pro možnosti věřitelů na uspokojení svých pohledávek.

1.5 Možný další vývoj v otázce odpovědnosti za dluhy manželů

V případě odpovědnosti za dluhy sjednané jen jedním z manželů jde o problematickou záležitost, protože argumenty pro výklad opačný než zastávaný NS nejsou zrovna nepřehlédnutelné, ale odvážím se říct, že jsou i pádné. Tato situace není udržitelná, protože nevnáší právní jistotu do vznikajících vztahů a už vůbec ne do vztahů již vzniklých, jelikož se v tomto směru NS odchýlil nejen od názoru velké části odborné veřejnosti, ale i od vlastní judikatury¹³, aniž by takovou odchylkou ve svých vlastních právních názorech musel reagovat na konkrétní změnu v právním řádu nebo vývoj společenského života. Proto je a bude zajímavé sledovat, jakou změnu přináší NOZ a jak v tomto ohledu budou judikovat soudy po

¹¹ DVOŘÁKOVÁ-ZÁVODSKÁ, Jana. Manželské majetkové právo podle NOZ. *Rekodifikace & praxe*, 2012, s. 16-18.

¹² K tomu MAKARIUS, Milan. Společné jmění manželů a odpovědnost za závazky aneb Vítězství nad hmotou. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 20-22.

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 1082/2003

1. lednu 2014. I když si myslím, že současná konstrukce odpovědnosti manželů za dluhy podle judikatury není nejlepší a NS by měl od ní opustit a opustí. Pokud jednou připustíme, že dluh má takové vlastnosti, pro které spadá do SJM, mají za splnění takového dluhu oba manželé. Z toho důvodu by mělo být co nejjemněji přistupováno k otázce, které dluhy mají tvořit SJM. V tomto směru udělal NOZ velký pokrok, když opustil od objektivizace dluhů v SJM.

Tudíž by se měl NS vrátit k původnímu výkladu o tom, že ustanovení o odpovědnosti manželů za závazky není ustanovením o vnitřní odpovědnosti mezi manželi, ale o odpovědnosti vnější.

2. Nařízení výkonu rozhodnutí na majetek v SJM

Předně hned na začátku chci upozornit na důležitý fakt, že dojde-li k nařízení výkonu rozhodnutí na určitý majetek, neznamená to, že tento výkon rozhodnutí bude i proveden. Je nezbytné striktně odlišovat fázi nařízení výkonu rozhodnutí od provedení výkonu rozhodnutí. Každá fáze výkonu rozhodnutí se řídí svými specifickými pravidly.

Pokud věřitel disponuje exekucním titulem jen proti dlužnému manželovi, je možné nařídit výkon rozhodnutí jak na jeho výlučný majetek, tak na majetek v SJM. Procesní rámec pro nařízení výkonu rozhodnutí na majetek v SJM upravuje § 262a odst. 1 OSŘ a částečně i odstavec 2, který umožňuje postihování majetku jak v SJM, tak postihování výlučného majetku manžela povinného v případech, jde-li o dluh spadající do SJM. Hmotněprávní úpravu umožňující postihování majetku patřícího do SJM pro dluhy jednoho z manželů najdeme v ustanovení § 731 NOZ.¹⁴

Ustanovení § 262a OSŘ bylo za svou existenci několikrát novelizováno a právě i to může poukazovat na kontroverzi tohoto ustanovení. Znění § 262a odst. 1 účinného od 1. ledna 2014 je následující: *„Výkon rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů lze nařídit také tehdy, jde-li o vydobytí dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že bylo rozhodnutím soudu zrušeno společné jmění manželů nebo zúžen jeho stávající rozsah nebo že byl smlouvou zúžen rozsah společného jmění manželů, že byl ujednáán režim oddělených jmění nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.“*

K otázce odpovědnosti za dluhy jsem se vyjádřila už v předchozích kapitolách. Nadále bude potřeba předně vyřešit, proč může být podle § 262a odst. 1 OSŘ nově nařizován výkon rozhodnutí i pro dluhy vzniklé před uzavřením manželství a rovněž se dostanu k otázce, která ne ve všech aspektech je vyjasněná, týkající se předmětu SJM.

---

¹⁴ „Vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění, může se věřitel při výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je ve společném jmění.“

2.1 Dluhy vzniklé před uzavřením manželství

Významným posunem je od 1. ledna 2014 rozšíření základní podmínky pro možnost nařízení výkonu rozhodnutí na majetkové hodnoty v SJM pro dluh jen jednoho z manželů. Takový dluh, pro který se výkon rozhodnutí nařizuje, nemusí nově vzniknout za trvání manželství, ale může vzniknout již před uzavřením manželstvím. Z těchto důvodů nebude relevantní otázkou pro účely zastavení výkonu rozhodnutí, zda dluh vznikl před uzavřením manželství.

Již tedy neplatí, že pro dluh vzniklý před uzavřením manželství lze postihovat pouze výlučný majetek povinného. Nová úprava nabízí správné řešení. Nelogicky se pro možnost postižení majetku tvořící SJM stavělo jako rozhodující kritérium okamžik vzniku dluhu. Nelze přece omezit nebo dokonce vyloučit možnost uspokojení pohledávky věřitele za dlužníkem jen proto, že jeho dluh vznikl v době, kdy dlužník ještě neuzavřel manželství.

Do přijetí novely, pokud šlo o nařizování výkonu rozhodnutí, se podmínka vzniku dluhu za trvání manželství neprokazovala.¹⁵ Vycházelo se z § 253 OSŘ, podle kterého se o nařízení výkonu rozhodnutí rozhoduje zpravidla bez jednání a slyšení povinného. Možnou obranou manžela povinného, šlo-li o závazek (dluh) vzniklý před uzavřením manželství, bylo podání excindační žaloby. Lze samozřejmě vycházet právě z povahy této fáze výkonu rozhodnutí, ale nesmí být zneužívána. S kritikou takového přístupu k manželu povinného přichází např. V. Kuchař, který poukazuje na praxi exekutorů, kteří navzdory dostatku informací o tom, kdy pohledávka vznikla, vydávali exekuční příkazy, i když vznikla před uzavřením manželství. A benevolentní postoj k tomu zaujal i NSS řešící kárná provinění exekutorů.¹⁶ Tato praxe samozřejmě neměla být podporována. Jsou-li k dispozici takové listiny prokazující vznik pohledávky zcela jednoznačně již při posuzování návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, musí být takové řízení zastaveno podle ustanovení § 268 OSŘ minimálně s ohledem na zachování zásady ochrany práv třetích osob a zásady hospodárnosti.

2.2 Předmět SJM ve vazbě na nařizování výkonu rozhodnutí podle § 262a OSŘ

Dalším nezbytným krokem při nařizování výkonu rozhodnutí na majetek v SJM je přesně určit, co vše spadá a může spadat pod režim SJM. A jelikož některé případy činí praktické obtíže a diskuze nad povahou některých majetkových hodnot neutichají, je potřeba

---

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 1690/2007

¹⁶ KUCHAR, Václav. Exekuce majetku ve společném jmění manželů z pohledu státního dohledu. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 28-29. Opírá se především o rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. února 2011, sp. zn. 14 Kse 6/2010.

se pozastavit nad některými z nich. Samostatné kapitoly proto budu věnovat těm z nejpalčivějších a nejdiskutovanějších, a to především povaze účtu u peněžního ústavu a nároku na mzdu manžela povinného a vůbec možnosti jejich postihování.

2.3 Postižení účtu a příjmu manžela povinného

Jak jsem zmínila již dříve, postihování účtu a příjmu manžela povinného je poměrně diskutovaným tématem, novelou OSŘ č. 396/2012 účinné od 1. 1. 2013 tato diskuze rovněž neutichla. Podle oné novely lze za zákonem stanovených podmínek nařídit výkon srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, přikázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, přikázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného.

Již před novelou OSŘ č. 396/2012 se vedly spory, zda je možné v rámci výkonu rozhodnutí nějakým způsobem dosáhnout na prostředky v SJM, které jsou vloženy na účet vedený na jméno manžela povinného nebo zda lze dosáhnout na mzdu manžela povinného nařízením výkonu srážkami ze mzdy manžela povinného. V dnešní době je zcela běžné, že skoro každý má účet, na který je mu mj. vyplácena mzda (která je součástí SJM, pokud se pohybujeme v zákonném režimu předmětu SJM) a spousta dalších prostředků, které mají různou povahu.

Pro věřitele, který nemůže dosáhnout uspokojení své pohledávky z výlučného majetku povinného nebo SJM, které mají manželé například ve formě nemovitostí, mohou být prostředky v SJM, které jsou vloženy na účet manžela povinného nebo mzda manžela povinného jedinou možnou a velmi efektivní cestou, jak dosáhnout uspokojení své pohledávky. Proto se často setkáváme s judikaturou a mnohými odbornými články, které se zabývají otázkou přípustnosti postihování příjmu nebo účtu manžela povinného, tak i s ohlasy z praxe, které dokládají, že věřitelé, potažmo exekutoři, se často touto cestou vydávali a navzdory závazné judikatuře, která neumožňuje postihovat mzdu a účet manžela povinného, je postihovaly, a bylo jen na manželovi povinného, aby se tomuto postupu bránil.¹⁷ Pokud se včas a účinně nebránil, mohlo docházet k nařizování výkonu rozhodnutí i například postižením účtu manžela povinného.

To, že jde o téma vyvolávající mezi mnohými obavy z důsledků, které může manželství se zadluženým manželem vyvolat, aniž by třeba o dlužích manžela věděl, může

---

¹⁷ NAČERADSKÝ, Ondřej. *Dopad dluhů na společné jmění manželů ve světle současného a nového občanského zákoníku* [online]. Asociace občanských poraden, 2. června 2012 [cit. 5. března 2014]. Dostupné na <http://www.czp-msk.cz/pdf/2012_2_newsletter_aop.pdf>.

dokazovat i Vyjádření expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy.¹⁸ Bohatá judikatura k tomuto tématu naopak může naznačovat, jak intenzivní snahy byly o prolomení této praxe. Nelze ovšem vyloučit i jiný motiv, a to ten, že oprávnění věřitelé a exekutoři se touto formou pokoušeli dostat i na výlučné prostředky manžela povinného, ačkoliv to zákon neumožňuje v naději, že ten nesáhne po účinných nástrojích obrany, které mu právní řád poskytuje, ať pro neznalost zákona nebo z jiných důvodů.

Prvotní úvahy bych tedy směřovala k otázce, zda vůbec pohledávky za peněžním ústavem nebo nárok na mzdu nebo jiný příjem může tvořit společné jmění, či ne.

K tomu bohatá judikatura (k OZ) došla k jednoznačnému závěru, že nelze postihovat pohledávku manžela povinného za peněžním ústavem, přičemž nehraje roli, jestli vložené prostředky na účtu patří do SJM či do výlučného vlastnictví manžela povinného. Jak soudní praxe uzavírá, pohledávka za peněžním ústavem do SJM nepatří. Obdobně se NS ve svých rozhodnutích vyjadřuje ke mzdě. Podle NS nárok na mzdu rovněž není součástí SJM, ale je jím vyplacená a převzatá mzda, jelikož do chvíle, než byla vyplacena a převzata, šlo o nárok osobní povahy, který nespadá do SJM.¹⁹

Ne jednoznačně je tento názor přijímán. Část teorie se s tímto názorem neztotožňuje a pouští se do rozboru této problematiky a dochází ke zcela opačným závěrům, než ke kterým dochází NS nebo také odvolací soudy.²⁰ Tak například J. Dvořák (později v dalším článku i J. Poledna) nás ve svých článcích podrobně seznamuje se svými úvahami. V první řadě upozorňuje na nesprávné odkazování na judikaturu v období před novelou OZ, jelikož se vztahovala k BSM, jež předmět společného jmění manželů vymezoval úžeji než SJM. Pak demonstruje, že právní předpisy, k jejichž novelizaci došlo, tento postup umožňují – především tak usuzuje z ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ upravujícího účastenství manžela povinného a § 262a OSŘ. Rovněž se pouští do výkladu speciálních ustanovení zabývajících

---

¹⁸ *Vyjádření Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti k výkladovým otázkám spojeným s možným postihem majetku patřícího do společného jmění manželů* [online]. Nový občanský zákoník, 3. března 2014 [cit. 20. dubna 2014]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/PDF/Vyjadreni_1.pdf>.

¹⁹ K tomu lze srovnat i judikaturu vztahující se k BSM, jelikož v některých rozhodnutích vydaných po 1. lednu 1998 na ni NS odkazuje. K pozdější judikatuře bych uvedla například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. března. 2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001; usnesení Krajského soudu v Hradci králové ze dne 24. listopadu 2003, sp. zn. 17 Co 46/2003; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. 20 Cdo 2892/2005 ; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2005, sp. zn. 20 Cdo 1642/2004; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2007, sp. zn. 21 Cdo 2045/2006. snahy byly o prolomení tohoto výkladu.

²⁰ DVOŘÁK, Jan. Exekuční postih pohledávek: Pohledávky nabyté manželem povinného a tvořící SJM. *Právní rádce*, 2001, č. 6, s. 10-13. Podrobněji pak v DVOŘÁK, Jan, POLEDNA, Jiří. Exekuční postih pohledávek patřících do SJM a výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2002, č. 10, s. 484-492.

se konkrétními formami výkonu rozhodnutí. A i zde nachází řešení, které by umožňovalo postihování těchto pohledávek tím, že rozlišuje procesní a věcnou legitimaci.²¹ Podrobnější výklad je věnovaný v následujících kapitolách.

2.3.1 Příkazání pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu

NS tedy judikuje, že pohledávka manžela povinného za peněžním ústavem není součástí SJM. Podle mého názoru nemá výklad zastávaný NS o tom, že pohledávka za peněžním ústavem nemůže být součástí SJM, oporu v zákoně. Ustanovení § 143 OZ nám vymezoval rozsah SJM, který má tvořit majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství a k tomu dále stanovuje výjimky z tohoto rámce. Jelikož v této negativní definici jde o výčet taxativní, pak z něj nelze vyloučit další majetek, který v tomto taxativním výčtu není uveden, jako je například právě pohledávka za peněžním ústavem. Z tohoto důvodu bych ji považovala za součást SJM, splňuje-li všechny zákonem stanovené podmínky, které zákon vyžaduje pro to, aby pohledávka byla součástí SJM.

Smlouvu o účtu upravuje NOZ § 2662 a násl. Jedná se o závazek mezi *tím, kdo vede účet* a tzv. *majitelem účtu*. Současně zákon umožňuje zřídit účet pro více osob. Tudíž banka se stává dlužníkem vůči majiteli účtu, v zákonné úpravě smlouvě o účtu nespátřuji žádnou překážku, která by vylučovala pohledávku manžela povinného za tím, kdo vede účet z možnosti, aby taková pohledávka spadala do SJM.

Lze se setkat i s jiným a zcela ojedinělým názorem, podle kterého by bylo možné postihnout účet manžela povinného, je-li součástí SJM (pohledávku), za splnění podmínky, že peněžní prostředky na účtu jsou součástí SJM.²² Možnou formou, jakou lze prostředky na účtu postihnout je formou výkonu rozhodnutí příkazáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, proto nás také bude zajímat, zda tato pohledávka spadá do SJM, nikoliv prostředky na účtu. Tento názor je ovšem ojedinělý.

Snahy oprávněných o docílení vyplacení peněžních prostředků v SJM z účtu manžela povinného při nařizování výkonu rozhodnutí neskončily ovšem konstatováním toho, že je nelze postihnout příkazáním z účtu u peněžního ústavu, ale zkoušeli se i jiné způsoby, jak je postihnout. Tím by mělo být jednak - příkazání jiné peněžité pohledávky podle § 312 OSŘ nebo postižení jiných majetkových práv podle § 320 OSŘ. Jeden z takových případů se dostal až před kárný senát NSS, který se vyjádřil v tom smyslu, že nelze takto postupovat, jelikož by

---

²¹ Tamtéž

²² GROSSOVÁ, Marie. *Exekuce na peněžité plnění v současné právní praxi*. 5. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 1. 2007. Praha: Linde, 2007, s. 168.

tak došlo k rozšíření okruhu účastníků, když soudní exekutor jako účastníka označil manžela povinného a peněžní ústav jako poddlužníka.²³

Na tomto místě, ale i dále v této práci, připouštím možnost, ačkoliv judikatura se k tomuto závěru staví negativně, že pohledávka za peněžním ústavem může být součástí SJM. V tom případě bych ještě chtěla totiž upozornit na změnu v zákonném vymezení předmětu SJM podle NOZ, protože v NOZ došlo v tomto vymezení k určitému posunu oproti úpravě zákonného režimu SJM v OZ. Z tohoto hlediska by byla zajímavá interpretace ustanovení § 709 odst. 1 písm. a), podle kterého je součástí SJM to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co slouží osobní potřebě jednoho z manželů. Oproti tomu OZ stanoví, že SJM tvoří majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou mj. věcí²⁴, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů.²⁵ Mám za to, že obsah těchto ustanovení se bude do větší míry překrývat, ale nevyučovala bych, že by se nemohla pod negativní definici SJM v NOZ zahrnout i právě pohledávka manžela za peněžním ústavem, která vznikla za trvání manželství, a která má sloužit pouze osobní potřebě jednomu z manželů. Tak by dle mého soudu nespádaly pod SJM rovněž i ty účty, na kterých jsou vloženy pouze výlučné prostředky manžela povinného, a které mají i následně sloužit jeho osobní potřebě.

Navzdory názoru NS se nemůžu ubránit přesvědčení, že pohledávka za peněžním ústavem může být součástí SJM, stejně jako OZ ani NOZ v ustanovení § 709 tyto pohledávky výslovně nevyučuje. S ohledem na vývoj, kdy takřka většina domácností vkládá nezanedbatelnou část prostředků na účty, kam si nechají posílat rovněž mzdu (v tomto okamžiku by byla součástí SJM) a další prostředky (výlučné nebo v SJM), lze jen těžko nadále udržovat výše zmíněnou judikaturu podle mého soudu živou.

2.3.2 Srážky ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného

Opatrněji se muselo stavět k otázce nároku na mzdu, zda mohla být součástí SJM za účinnosti OZ. Jak bylo uvedeno výše, tento nárok se nepovažoval za součást SJM, jelikož jde o nárok osobní povahy. Tohle vyloučení se nedalo dovodit z negativní definice v § 143 OZ, ale z povahy práva na odměnu obdobně jako judikatura a teorie vylučuje z předmětu SJM i

---

²³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. února 2011, sp. zn. 14 Kse 6/2010

²⁴ Je potřeba mít rovněž na paměti, jaké bylo zákonné vymezení věci v OZ na rozdíl od úpravy obsažené v NOZ, kdy dříve věc v právním slova smyslu nezahrnovala pohledávky.

²⁵ Srov. § 143/1 písm. a) OZ a § 705/1 NOZ

další možné pohledávky, okolo kterých nepanuje spor, jako jsou například právo na bolestné a ztížení společenského uplatnění a ještě zřetelnější to bude u práv osobnostních a statusových.²⁶ Na tuto situaci reaguje rovněž NOZ. Díky němu se do právního řádu dostává ustanovení § 711 odst. 2, ve kterém se explicitně hovoří o okamžiku, kdy části výdělku, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné činnosti se stávají součástí SJM, tudíž nám s účinností NOZ odpadá spor o to, jestli nárok na mzdu je součástí SJM. Tato úprava doposud chyběla a její zařazení do zákona je na místě, aby napříště tato otázka nevyvolávala pochybnosti.

Osobně se můžu ztotožnit se závěry NS o tom, že nárok na mzdu nelze považovat za součást SJM pro jeho specifickou povahu. Konečně se tímto zabýval i Ústavní soud ve svém nálezu k této soudní praxi a mj. hodnotí postupy soudů, když: „...soudy provedly jednoznačné hodnocení souzené věci a aplikovaly na ni relevantní judikaturu Nejvyššího soudu, která je v případě zastavení exekuce prováděné právě srážkami ze mzdy manželky ustálená, konstantní a byla v tehdy souzené věci v podobě právního názoru dovolacího soudu pro odvolací soud i soud prvního stupně závazná.“²⁷

2.4 Úvahy nad ustanovením § 262a odst. 2 OSŘ

Znění současného ustanovení § 262a odst. 2 OS5 je následující: „*Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, příkázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného lze nařídít tehdy, jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů. Ustanovení hlavy druhé a třetí se užije přiměřeně.*“

Novela účinná od 1. ledna 2013 zavádí pro účely nařízení výkonu rozhodnutí v rámci § 262a OSŘ jiný režim, než který by platil například pro nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých nebo nemovitých věcí pro vydobytí dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před vznikem manželství. Zatímco podmínkou pro nařízení výkonu rozhodnutí v druhém uvedeném případě (podle odstavce 1) je, že jde o vydobytí dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství jen jednomu z manželů a zároveň

---

²⁶ Ve světle výše uvedené judikatury takový názor uvádí mnozí autoři ve svých článcích a publikacích. Např. ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář 1. svazek*. Praha: Linde, 2008, s. 643.; dále MAKARIUS, Milan. *K aktuálním otázkám společného jmění manželů* [online]. Aplikované právo, 2007 [cit. 15. března 2014]. Dostupné na <<http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/27.pdf>>; TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2006, s. 231.

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 923/10

vymezuje majetek, který se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považuje za majetek patřící do SJM. V případech podle odstavce 2 budeme zkoumat, zda jde o dluh, který patří do SJM. V odstavci druhém dochází k zásadnímu průlom, jelikož pro dluhy jednoho z manželů nebo dluhy obou manželů, kdy dluh spadá do SJM, avšak oprávněný disponuje exekučním titulem vůči jednomu z nich, může být nařízen výkon rozhodnutí nejen na majetek v SJM a jde dále v tom směru, že může být postižen výlučný majetek manžela povinného. Jelikož zákon v tomto ustanovení nezkoumá, jaký majetek má být postihován, ale taxativním výčtem vymezuje způsoby výkonu rozhodnutí. Je potřeba mít na paměti, že tento dluh, pro který se výkon rozhodnutí nařizuje podle odstavce 2, musí spadat do SJM (k tomu srov. § 709 NOZ).

Kontroverze této úpravy může vyplývat již z předchozí kapitoly věnované postižení příjmu a pohledávky za peněžním ústavem. Že nejde o úpravu zdaleka poslední, mohou demonstrovat snahy na půdě Poslanecké sněmovny. Skupina poslanců přišla s návrhem, jehož cílem je zrušení ustanovení § 255 odst. 3 a § 262a odst. 2. Navrhovatelé tuto úpravu podrobují kritice. Tvrdí, že procesní předpis tu není od toho, aby zvyšoval vymožitelnost dluhů, a současnou právní úpravu přirovnávají k neomezenému ručitelenskému závazku.²⁸ Je otázkou, zda si tito poslanci plně uvědomují důsledky tohoto počínání.²⁹

Obávám se, že v návrhu není zcela porozuměno dotčenému ustanovení ani jeho praktickým důsledkům. Já jsem totiž toho názoru, na rozdíl od skupiny poslanců, že nejenže nezvyšuje vymožitelnost dluhů, ale dokonce toto ustanovení vymožitelnosti dluhů brání.

Zde je na místě položit si prostou otázku, jaký je vztah mezi odstavcem 1 a odstavcem 2. A jde tudíž o ustanovení, které opravdu posiluje možnost věřitele úspěšně vymoci svou pohledávku? Problematiku se pokusím demonstrovat na příkladu.

Manžel povinného si během manželství zřídil účet u peněžního ústavu, který je součástí SJM. Na tomto účtu má své výlučné prostředky, dále prostředky, které spadají do SJM, protože manželovi je na tento účet zasílána jeho mzda a rovněž výlučný majetek manžela dlužníka z prodaného pozemku, který byl v jeho výlučném vlastnictví. Manžel, který tento účet zřízen nemá, se zadluží pro nezaplacené výživné na dítě z předchozího manželství, takový dluh nespadá do SJM. Jeho výlučný movitý majetek v SJM dlužnou částku nepokryje a nemovitosti žádné nevlastní, nicméně má prostředky na účtu svého manžela, které spadají

---

²⁸ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Sněmovní tisk č. 106* [online]. Důvodová zpráva k návrhu zákona, 2014, [cit. 19. dubna 2014]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=106>>.

²⁹ Jak upozorňuje STANĚK, Pavel. *Nad návrhem na zrušení postižitelnosti mzdy a účtů manžela v exekučním řízení a návrhem na zrušení přísudků u bagatelních pohledávek* [online]. epravo.cz, 26. února 2014 [cit. 17. března 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nad-navrhem-na-zruseni-postizitelnosti-mzdy-a-uctu-manzela-v-exekucnim-rizeni-a-navrhem-na-zruseni-prisudku-u-bagatelnich-pohledavek-93730.html>>.

do zákonného režimu SJM, dále prostředky, které jsou jeho výlučnými. V takovém případě by tedy mohl být na majetek patřící do SJM nařízen výkon rozhodnutí již podle odst. 1 § 262a OSŘ, protože vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání nebo před vznikem manželství, lze nařídit výkon rozhodnutí na majetek patřící do SJM (v případě, že účet manžela spadá do SJM). Ovšem my musíme přihlídnout k odstavci druhému, který tento postup znemožňuje, jelikož pro případ přikázání pohledávky a další způsoby výkonu rozhodnutí stanovuje speciální podmínky pro jeho nařizování. Jde o ustanovení speciální k odstavci prvnímu.

Zákon pro tento a další způsoby výkonu rozhodnutí stanoví zvláštní režim oproti odstavci prvnímu, podle kterého může být přistoupeno ke konkrétním způsobům provádění výkonu rozhodnutí, jde-li o vydobytí dluhu, který tvoří SJM. V nastíněném případě ale nejde o dluh, který spadá do SJM, ale o výhradní dluh manžela.

Vycházím z předpokladu učiněného výše, že účet může být součástí SJM. Ale i kdyby i nadále byla přijímána judikatura, která dovodila, že pohledávka na výplatu prostředků za peněžním ústavem je majetkem výlučným, jsou tu stále i jiné majetkové hodnoty, o kterých hovoří odstavec druhý, a které mohou bezesporu být součástí SJM. Naproti tomu podle odstavce 2 může docházet k postihování výlučných majetkových hodnot manžela povinného a v těchto případech již nejde o postihování SJM, jak je odstavec druhý souhrnně nazýván, ale jde o postihování výlučných majetkových hodnot manžela povinného tam, kde věřitel disponuje exekucním titulem pouze vůči jednomu z manželů.

Nadto je ještě potřeba podotknout, že půjde-li o dluh, který patří do SJM, lze předpokládat, že věřitel často bude disponovat exekucním titulem, ze kterého budou zavázáni oba manželé ke společnému plnění a ustanovení § 262a odst. 2 OSŘ se stejně neužije. Naopak se na tomto místě posiluje význam modifikace zákonného rozsahu SJM.

Oproti nařizování výkonu rozhodnutí podle odstavce prvního, kde se pro účely této fáze nepřihlíží k modifikacím zákonného rozsahu, ať již smluvně nebo rozhodnutím soudu, u odstavce druhého jde o jinou situaci, nařizovat se má pouze pro dluh v SJM, tudíž v této fázi je relevantní, zda nedošlo k modifikacím zákonného rozsahu. Jenže taková skutečnost nebude většinou oprávněnému věřiteli známa a s přihlédnutím k průběhu nařizování výkonu rozhodnutí, které se zpravidla koná bez jednání a slyšení povinného (§ 253 OSŘ), nevyjde pravděpodobně tato skutečnost najevo a k nařízení výkonu rozhodnutí pro dluh, který nespadá do SJM na základě některé skutečnosti, kterou byl zákonný rozsah SJM modifikován, stejně dojde. V takovém případě (a zde se již dostávám k otázce možnosti obrany manžela povinného) má manžel povinného předně možnost podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h), jelikož výkon rozhodnutí není přípustný,

protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. Tímto důvodem je nesplnění základní podmínky podle odstavce druhého pro nařízení výkonu rozhodnutí – nejde o dluh, který spadá do SJM.

Nutno ovšem podotknout, že v praxi nejde o ustálený názor a sama jsem se setkala s názory soudních exekutorů, kteří mají za to, že je potřeba nejdříve podat vylučovací žalobu, aby mohl být výkon rozhodnutí zastaven.

Právní úpravu zakotvenou v odstavci 2 nepovažuji za šťastnou. Nedostatek, který v této úpravě vidím, tkví ve směšování postupů při výkonu rozhodnutí bez ohledu na to, zda je bráno v potaz, zda je takový majetek, který má být postižen, součástí SJM nebo je výlučným majetkem manžela povinného. A má-li dluh takové vlastnosti, pro které je součástí SJM, pak mají odpovídat oba manželé celým svým majetkem, tudíž svými výlučnými, tak majetkem v SJM a předpis hmotněprávní i procesní by to měl umožňovat.

Mimoto se totiž ještě domnívám, že podrobíme-li odstavec 2 jazykovému výkladu, dojdeme k závěru, že spadá-li dluh do SJM a věřitel přesto disponuje exekučním titulem pouze vůči jednomu z manželů, lze pro takový případ nařídit výkon rozhodnutí těmi postupy, které taxativně vyjmenovává odstavec druhý.

Jde o další krok vedle popsaného rozhodnutí NS o odpovědnosti manželů za dluhy, ve kde se boří logická úvaha o tom, že spadá-li dluh do SJM, může se věřitel uspokojit jak z majetku v SJM, tak popřípadě z výhradního majetku obou manželů. Ve světle výše zmíněných argumentů bych doporučovala novelizaci tohoto ustanovení, zároveň si myslím, že ta na sebe nenechá dlouho čekat, protože nejde jen o problematiku ryze právního charakteru, ale bezesporu charakteru politického, nicméně by takovému kroku měla předcházet zralá úvaha. Za poměrně krátkou dobu došlo v tomto ustanovení již k několika novelizacím, judikatura není úplně konzistentní, ozývají se silné hlasy veřejnosti, a tak do závazkových právních vztahů a do vztahů mezi manžely se nevnáší žádná právní jistota a tento stav není žádoucí.

Osobně nevidím význam ani racionální důvod ve vytržení výše zmíněných postupů provádění výkonu rozhodnutí a jejich vystavení jinému právnímu režimu, než který panuje pro nařizování výkonu rozhodnutí například prodejem movitých věcí. Myslím si a odvážím se na tomto místě říct, že jediný smysl, který toto rozebírané ustanovení má, je ten, že umožní dlužníkům bezpečně „uklidit“ prostředky ve svém výlučném vlastnictví a prostředky v SJM například na účty svých manželů a vyhnout se tak zcela pro dlužníka nežádoucímu důsledku provedení výkonu rozhodnutí, který by jim hrozil, postupovalo by se pouze podle obecného ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ. Z těchto zmíněných důvodů mám za to oproti názoru skupině

poslanců, že jde o ustanovení, které vymožitelnosti dluhů brání a poskytuje neúměrnou ochranu dlužníkovi.

2.5 Modifikace zákonného rozsahu SJM

NOZ nově přistupuje k modifikacím zákonného rozsahu SJM smluvně a rozhodnutím soudu, kdy lze smluvně sjednat režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství, režim rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném rozsahu a pokud jde o změnu rozsahu SJM rozhodnutím soudu, v těchto případech půjde SJM zrušit nebo jeho rozsah zúžit, bude-li pro to závažný důvod a navrhne-li to manžel (§ 717 a § 724 NOZ). Jak jsem uváděla v kapitole o nařizování výkonu rozhodnutí podle § 262a odst. 1 OSŘ, pro účely rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí se k těmto modifikacím přihlížet nebude. Opět bych chtěla zdůraznit, že jde pouze o fázi nařizování výkonu rozhodnutí, kdy se k modifikacím zákonného rozsahu přihlížet nebude, ne ve fázi provádění výkonu rozhodnutí.

Při výkonu rozhodnutí jsou chráněna práva třetích osob, byla-li dotčena modifikací zákonného rozsahu SJM. Jednak ustanoveními § 719 odst. 2 a § 727 odst. 2 NOZ, kdy smlouva o manželském majetkovém režimu a rozhodnutí o změně nebo zrušení SJM se nesmí obsahem a účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže ta by s takovou modifikací souhlasila; smlouva uzavřená bez souhlasu třetí osoby nemá vůči ní právní účinky. Tudíž takové modifikace jsou vůči věřiteli účinné nebo závazné ve dvou případech - zprv pokud obsahem a účelem se dotýkají práv věřitele a zadruhé pokud s takovou změnou zákonného režimu vyslovil věřitel souhlas. Věřitel, kterému jeden z manželů dluží, může vyslovit souhlas s následnou modifikací zákonného rozsahu a v tomto případě bude mít smluvní modifikace vůči němu účinky a rozhodnutí soudu pro něj bude právně závazné (§ 159a odst. 1 OSŘ).³⁰ Otázkou zůstává, jak často bude docházet k situacím, kdy věřitel bude vyslovovat s modifikací zákonného rozsahu souhlas. Samozřejmě může být pro věřitele takový postup i výhodný, například když druhý z manželů je více zadlužený než manžel, se kterým právně jednal. V praxi podle mě nebude mít stejně většinou dostatek informací o tom, aby si takovou věc sám vyhodnotil a posoudil, jestli je pro něj výhodné vyslovit se změnou zákonného rozsahu souhlas a myslím, že případy, kdy věřitel udělí souhlas, budou vzácné.

Zmírnění dopadu modifikace zákonného režimu SJM a ochranu věřiteli poskytují rovněž ustanovení § 733 a § 734 NOZ. Ze všeho, co by bylo součástí SJM, může být

---

³⁰ Srov. ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr a kol. *Občanský soudní řád*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 896.

uspokojena pohledávka věřitele, kdyby k modifikaci zákonného režimu nedošlo v těch případech, kdy se jeden z manželů zavázal v době, od které do změny nebo vyloučení zákonného majetkového režimu uplynulo méně než 6 měsíců. Vzniká-li tedy závazek v období 6 měsíců před modifikací zákonného rozsahu, je věřiteli poskytnuto zvláštní výhodné postavení, kdy ačkoliv například došlo ke smluvní modifikaci zákonného rozsahu za dva měsíce od chvíle, kdy vznikl dluh a tato modifikace je vůči němu přesto účinná, protože se svým obsahem ani účelem nedotýká práv věřitele, může být věřitelova pohledávka i tak uspokojena ze všeho, co by bylo součástí SJM, kdyby k modifikaci nedošlo.

Ustanovení § 734 NOZ míří na ty případy, kdy je dotčeno právo třetí osoby modifikací zákonného rozsahu, potom tato třetí osoba může své právo uplatnit u příležitosti vypořádání toho, co bylo dříve součástí SJM, stejně, jako by ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu nedošlo, přitom se použije § 742.

2.6 Modifikace zákonného rozsahu SJM rozhodnutím soudu

Otázku, se kterou se judikatura musela dříve rovněž vypořádat, zda se bude, nebo nebude přihlížet k modifikaci zákonného rozsahu SJM rozhodnutím soudu, rovněž již definitivně uzavřela novela OSŘ. Právní úprava OSŘ účinná do 1. ledna 2014 se výslovně vyjadřovala pouze k důsledkům, které vyvolává, resp. nevyvolává smluvní modifikace zákonného rozsahu SJM, o případech zúžení rozhodnutím soudu mlčela. V judikatuře NS k tomu nalezneme poměrně jasné závěry, kdy NS pomocí extenzivního výkladu dovedl, že k tomuto způsobu modifikace zákonného režimu nebudeme rovněž přihlížet s odůvodněním, že: „(...) *rozhodnutí soudu o zúžení společného jmění manželů ve svých důsledcích nahrazuje smlouvu manželů, kterou by mohli uzavřít podle § 143a odst. 1 obč. zák.*“³¹ Jde o jedno z mála výkladů k ustanovení § 262a OSŘ, které je přijímáno téměř bez výhrad.³² A tomuto závěru lze zcela přisvědčit. Jak i na jiných místech právního řádu je umožněno nahradit vůli jedné ze stran rozhodnutím soudu, pak i toto rozhodnutí „supluje“ neuzavřenou smlouvu. O to spíš, vydává-li se takové rozhodnutí v situacích, kde lze předpokládat riziko z jednání či činnosti manžela a zároveň by jeden z manželů pravděpodobně ani k uzavření smlouvy nepřistoupil (srov. 148 OZ). Nicméně od 1. ledna je tato otázka již irelevantní, když OSŘ na modifikaci SJM rozhodnutím soudu již pamatuje.

---

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. 20 Cdo 370/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. 20 Cdo 432/2010

³² Jako příklad uvádím DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád II*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 2193.

Důvody pro využití těchto institutů modifikujících zákonný rozsah SJM mohou být rozličné, ale je zřejmé, že si tím jeden nebo oba manželé budou chtít ochránit výlučné majetkové hodnoty nebo eliminovat dopady dluhů jednoho z nich.

2.7 Důsledky zániku SJM na nařizování výkonu rozhodnutí

K možnosti postihování majetku do okamžiku vypořádání se vyslovila judikatura takto: „*ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ lze použít i při nařízení výkonu rozhodnutí postihujícího majetek ze zaniklého společného jmění, avšak pouze tehdy, jestliže po zániku společného jmění nedošlo k jeho vypořádání.*“³³ Přitom k vypořádání mohlo dojít kterýmkoli ze tří zákonných způsobů (dohodou, rozhodnutím soudu, zákonnou domněnkou). Za účinnosti NOZ se v tomto směru nic nezmění. Vypořádání SJM řeší ustanovení § 736 a násl. NOZ mnohem podrobněji než úprava v OZ.

OZ pamatuje také na práva třetích osob, které nesmí být vypořádáním společného jmění dotčena, stane-li se tak, může se třetí osoba domáhat, aby soud určil, že je vypořádání vůči ní neúčinné (§ 737 odst. 1 NOZ) a vypořádání dluhů má účinky jen mezi manžely (§ 737 odst. 2 NOZ). Opět jde o ustanovení ochrany věřitele, zejména odstavce druhý, který z OZ neznáme, eliminuje riziko přenesení dluhu na jednoho z manželů, za který byli odpovědni oba manželé, čímž by se zmenšila masa majetku, ze které by se věřitel mohl hojit, o výlučný majetek druhého z manželů.³⁴ Oproti tomu OZ v ustanovení § 150 odst. 2 se vyjadřuje jen k dohodě manželů, kterou nesmí být práva věřitelů dotčena.³⁵ Nová právní úprava tím, že výslovně stanoví relativní neúčinnost vůči třetí osobě, je-li její právo dotčeno, se tak vyhýbá nežádoucím důsledkům, které by vyvolávala sankce neplatnosti této dohody.

---

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2008, sp. zn. 20 Cdo 1849/2006; Stejně závěry i např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2011, sp. zn. 20 Cdo 2610/2009

³⁴ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. Nový občanský zákoník: Nejdůležitější změny. Praha: Anag, 2013, s. 121.

³⁵ Nad spornými otázkami v souvislosti s tímto ustanovením VAŠKE, Viktor. Nad ustanovením § 150 odst. 2 ObčZ. *Právní rozhledy*, 2006, č. 9, s. 340-342.

3. Ochrana manžela povinného

Do této doby jsem se zabývala především věřitelem a jeho možnostmi při realizaci práva na uspokojení své pohledávky. Je nezbytné ovšem poskytnout i určité prostředky k ochraně práv manžela povinného, jehož majetkové hodnoty (ať už ty výlučné nebo spadající do SJM) mohou být pro dluhy manžela ohroženy. Vyvážení těchto dvou zájmů, jednak zájmu na ochraně věřitele, jednak na ochraně manžela povinného, je právě předmětem novelizací a tolika diskuzí. Z toho hlediska je zajímavé sledovat, jak v průběhu posledních novelizací nejen OSŘ, ale i rekodifikace občanského zákoníku se zákonodárce staví na tu kterou stranu. Jelikož zájmy věřitele a manžela povinného budou často v kolizi, je nezbytné najít hranici, kde zákon poskytne zákonné prostředky věřiteli k vydobytí jeho pohledávky a naopak stanovit sféru, kde manžel povinného bude mít své výlučné majetkové hodnoty a hodnoty spadající do SJM pod ochranou zákona. Z tohoto hlediska je i nezbytné těmito dvěma oblastem stanovit přesné hranice, které budou pokud možno co nejpřílehavěji vyhovovat oběma zájmům. Z toho, co jsem uvedla v předchozích kapitolách o úpravě před přijetím NOZ je zřejmé, že o tak jasnou úpravu nešlo. NS se často musel k několika sporným otázkám vyjadřovat a často tato argumentace narazila u odborné veřejnosti. A pokud ani odborníci nemohli najít přesnou odpověď, nemohli na to být o nic líp ani manželé a věřitelé laici. Dopad dluhů jednoho z manželů může mít dopad nejen na majetkovou sféru druhého z nich, ale nepřítzlivě může dopadnout i na jejich děti.

K možnostem ochrany manžela povinného jsem se vyjadřovala i v předchozích kapitolách. NOZ zavádí některé novinky, které OZ neznal. Manželovi povinného se rovněž mimo ty, které jsem zmiňovala v předchozích kapitolách, nově dostává do rukou zbraň, kterou může pro sebe zmírnit důsledky výkonu rozhodnutí. NOZ umožňuje v případech, kdy vznikl dluh jen jednoho z manželů proti vůli druhého manžela, který nesouhlas projevil vůči věřiteli bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl, může být společné jmění postiženo jen do výše, jež by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle § 742. To platí i v případě povinnosti manžela plnit výživné nebo jde-li o dluh z protiprávního činu jen jednoho z manželů v případě, že dluh jen jednoho z manželů vznikl ještě před uzavřením manželství.³⁶ Tato úprava vyvažuje ustanovení předchozí a chrání

---

³⁶ § 732 NOZ

manžela povinného a jde více na ruku SJM jako majetkovému společenství dvou osob, kde lze předpokládat, že do SJM přispívají oba manželé. A tuto úpravu lze vítat jako krok ke spravedlivějšímu vyvážení zájmu věřitele na uspokojení jeho pohledávky o ochrany majetku manžela, který není dlužníkem. Je ovšem nutné podotknout, že se vyžaduje aktivní přístup manžela dlužníka, který se ovšem o dluhu jeho manžela může dovědět až ve fázi nařízení výkonu rozhodnutí. Zajímavé bude odpovědět si i na otázku, jakou formu by mělo mít projevení nesouhlasu. Zákon žádnou formu nepředepisuje, je určitě vhodné zvolit takovou formu, která by eventuelně posloužila jako dostatečná důkaz, že manžel povinného nesouhlas vůči věřiteli vyjádřil.

Další prostředky obrany budou mít především procesní charakter, proto se nejdříve věnuji otázce účastenství manžela povinného.

3.1 Účastenství manžela povinného

Úprava účastenství manžela povinného zakotvená v ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ, je odrazem úpravy v ustanovení § 262a OSŘ. *Je-li nařízeným výkonem rozhodnutí postiženo to, co je součástí společného jmění manželů, je účastníkem řízení, pokud jde o tuto součást společného jmění, i manžel povinného* a v odstavci třetím dále stanoví, že *manžel povinného je účastníkem řízení také tehdy, jsou-li k vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů, nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy majetkové hodnoty manžela povinného (§ 262a odst. 2).*³⁷ Účastenství je potřeba manželu povinného přiznat i tam, kde povinný, manžel povinného nebo oprávněný tvrdí, že věci, práva a jiné majetkové hodnoty patří do jejich společného jmění. Okamžikem zakládajícím účastenství manžela povinného je okamžik nařízení výkonu rozhodnutí.³⁸ Podle ustanovení § 253 OSŘ soud zpravidla nařídí výkon rozhodnutí bez slyšení povinného a bez nařízení jednání, je-li výkon rozhodnutí nařízen a jsou-li zároveň postiženy majetkové hodnoty podle § 255 odst. 2 a 3 OSŘ, je nezbytné přiznat manželu povinného procesní legitimaci pro fázi, která následuje nařízení výkonu rozhodnutí.

V dalším svém rozhodnutí NS podotýká, že z rozhodovací činnosti nižších soudů je mu známa okolnost, že soudní exekutoři přibírají jako účastníka manžela povinného podle ustanovení § 94 OSŘ v exekučním příkaze nebo samostatným rozhodnutím, navzdory tomu, že manžel povinného je účastníkem přímo ze zákona. Exekučním příkaz pak zasílají peněžnímu ústavu (bankám), u kterého má manžel povinného účet, a peněžní ústavy na

³⁷ § 255 odst. 2 a 3 OSŘ, ve znění zákona č. 293/2013 Sb.

³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012. Pozn.: v uvedeném rozhodnutí se mluví o vydání exekučního příkazu podle EŘ.

základě exekučního příkazu brání manželovi povinného v nakládání s účtem. Tímto způsobem se tak snaží získat informace o majetku manžela povinného.³⁹

Z ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ bez větších pochybností vyplývá, že účastenství manžela povinného vzniká ze zákona, jak bylo ostatně uvedeno výše. Ustanovení zákona by nemělo být zneužíváno a postup, kterým se manžel povinného přibírá jako účastník, by měl být potírán také prostřednictvím státního dohledu, protože nelze spoléhat, že manželé povinných budou ve všech případech neoprávněného zásahu pověřených exekutorů aktivně zasahovat a účinně se bránit.

3.2 Excindační (vylučovací) žaloba

Stejně jako samotná úprava ustanovení § 262a OSŘ, tak i úprava excindační žaloby v průběhu své existence prošla několika novelizacemi a lze také v případě zákonné úpravy excindační žaloby očekávat, že ani poslední účinné znění nebude tak zcela posledním. Zněním ustanovení § 267 OSŘ, které je účinné od 1. ledna 2014 se budu v následujícím textu zabývat. Institut excindační žaloby slouží k ochraně osob, kterým svědčí právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí.⁴⁰

Ve fázi provádění výkonu rozhodnutí, tedy po nařízení výkonu rozhodnutí, se nabízí jako jeden z možných prostředků obrany manžela povinného. Zatímco ve fázi před nařízením výkonu rozhodnutí mohlo dojít k situaci, kdy byl nařízen výkon rozhodnutí i na majetek, který nepřipouští výkon rozhodnutí, a to především s ohledem na charakter této fáze konané zpravidla bez jednání a bez dokazování, po nařízení výkonu rozhodnutí má možnost manžel povinného aktivně zasáhnout do průběhu výkonu rozhodnutí tím, že podá vylučovací žalobu. Obecný rámec možnosti podání excindační žaloby třetí osobou vůči oprávněnému v řízení podle části třetí OSŘ stanoví ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ.

Excindační žaloba je projednávána ve sporném řízení podle části třetí OSŘ. Tudíž tato žaloba s sebou přináší pro třetí osobu, resp. manžela povinného účinný prostředek. Jako nejpříznivější důsledek vnímám to, že zatímco pro účely nařízení výkonu rozhodnutí nebylo prováděno dokazování, zde v řízení o vylučovací žalobě bude dokazování obligatorní fází tohoto nalézacího řízení (samozřejmě budou-li splněny všechny zákonné podmínky pro to, aby soudní řízení podle části třetí mohlo proběhnout) a osobě aktivně legitimované (manželu

---

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. července 2010, sp. zn. 20 Cdo 2239/2008

⁴⁰ § 267 OSŘ

povinného) se otevírá prostor k prokázání existence práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí a oprávněnému prostor k jeho vyvrácení.

Bude-li žaloba úspěšná a rozhodnutí nabude právní moci, je taková skutečnost důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ. Lze-li očekávat, že bude výkon rozhodnutí zastaven, může soud i bez návrhu povinného odložit provedení výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 2 OSŘ. Existence možnosti odkladu výkonu rozhodnutí může rovněž přispět k ochraně zájmů manžela povinného, který podal vylučovací žalobu, u níž se dá očekávat, že bude úspěšná. Protože došlo-li by v průběhu řízení o vylučovací žalobě k provedení výkonu rozhodnutí například prodejem movitých věcí, soud by musel takovou žalobu zamítnout. Tím by však nebylo dotčeno právo manžela povinného domáhat se svého práva na základě tzv. žaloby z lepšího práva (žalobě z lepšího práva je věnována samostatná kapitola).⁴¹

3.2.1 Práva k majetku nepřipouštějící výkon rozhodnutí

Zákon hovoří o právech k majetku nepřipouštějících výkon rozhodnutí, z tohoto hlediska je nezbytné vyřešit otázku, která práva k majetku nepřipouští výkon rozhodnutí. Opět budeme vycházet z úpravy obsažené v hmotném právu, která nám na položenou otázku poskytne odpověď. Zcela zřejmým příkladem práva nepřipouštějícím výkon rozhodnutí je vlastnické právo svědčící osobě odlišné od osoby povinné, ale ani v případě vlastnického práva nelze toto tvrzení přijmout bez výhrad a především budeme zkoumat⁴², zda vlastnické právo nebylo získáno na základě relativně neúčinného právního jednání podle § 589 a násl. NOZ (dříve odporovatelného úkonu) nebo neúčinného právního jednání ex lege jako v případech ustanovení § 719 odst. 2 NOZ.⁴³ Zvláštním případem relativní neúčinnosti vztahující se k SJM je případ vypořádání jmění, kterým bylo dotčeno právo třetí osoby (zde oprávněného). Bylo-li dotčeno, může se třetí osoba domáhat, aby soud určil, že je vypořádání vůči ní neúčinné podle ustanovení § 737 odst. 1 NOZ. Zákon mluví obecně o vypořádání jmění, proto lze zcela jednoznačně dovodit⁴⁴, že se zmíněné ustanovení bude aplikovat jak na případy vypořádání SJM dohodou, tak i na případy vypořádání SJM rozhodnutím soudu.

---

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2009, sp. zn. 20 Cdo 3484/2009

⁴² Na tomto místě myšleno ve světle úpravy v NOZ.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006. Rovněž v LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr a kol. *Občanský soudní řád*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 916-928.

⁴⁴ Ostatně to potvrzuje i důvodová zpráva k ustanovení § 737 odst. 1., ale obdobně i LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr a kol. *Občanský soudní řád*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 916-928.

Nelze při výkladu vztahujícím se k účinnosti dohod o vypořádání SJM opomenout i dřívější stanovisko NS vyjádřené v jeho rozhodnutí (vydané za účinnosti OZ), ve kterém ustanovení § 150 odst. 2 OZ⁴⁵ podrobuje extenzivnímu výkladu, podle něhož ustanovení § 150 odst. 2 OZ dopadá i na případy vypořádání SJM rozhodnutím soudu. Ačkoliv v tomto rozhodnutí poukazuje i na dřívější rozhodnutí NS, ve kterém zastával opačné stanovisko, svou úvahu si zde obhajuje díky své argumentaci přesvědčivěji.⁴⁶ Lze prakticky použít obdobné odůvodnění již uvedené výše v této práci, které se týkalo smlouvy o zúžení zákonného rozsahu SJM a možnost užití analogie na zúžení zákonného rozsahu rozhodnutím soudu. Rozhodnutí soudu v takových případech de facto nahrazuje vůli, kterou mohli manželé projevit a neprojevili. Došel-li NS k těmto závěrům pomocí analogie při interpretaci § 150 odst. 2 OZ, o to spíš musíme ustanovení § 737 odst. 1 NOZ, které vztahuje neúčinnost na vypořádávání, aniž ho blíže specifikuje a omezuje na konkrétní způsob vypořádání, aplikovat i na případy vypořádávání SJM rozhodnutím soudu. Ale jak to bude s vypořádáním SJM prostřednictvím zákonné domněnky podle ustanovení § 741 NOZ? Lze ji rovněž podřadit pod ustanovení § 737 odst. 1 NOZ?

Jsem toho názoru, že v případech, kdy došlo k takovému způsobu vypořádání SJM, může se dotčená osoba domáhat, aby soud určil, že je takové vypořádání vůči ní neúčinné, i když nedošlo k vypořádání SJM na základě dohody manželů nebo rozhodnutím soudu, ale na základě zákonné domněnky podle § 737 odst. 1 NOZ.⁴⁷ Ovšem je třeba také zdůraznit, že této neúčinnosti se může věřitel (třetí osoba) úspěšně domoci pouze za předpokladu, že unese důkazní břemeno o tom, že její právo bylo dotčeno právě vypořádáním.

Dalším nesporným případem práva nepřipouštějícího výkon rozhodnutí bude právo poctivého držitele, detence a v některých případech i zástavní a zadržovací právo, ale o žádném z takových práv nelze bez výhrad říct, že jsou automaticky právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí.⁴⁸

Okamžikem, který je rozhodný pro posouzení existence práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí, je stav v době rozhodnutí soudu o vylučovací žalobě.⁴⁹ Je tedy možné představit si situaci, že třetí osoba se stala vlastníkem věci, která je postižena výkonem rozhodnutí, až po nařízení výkonu rozhodnutí. Potom je i tato osoba (nový vlastník věci) oprávněna podat

⁴⁵ Doslovné znění ustanovení § 150 odst. 2 OZ zní: *Práva věřitelů nesmí být dohodou manželů dotčena.*

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2012, sp. zn. 20 Cdo 1985/2010

⁴⁷ Ačkoliv se k tomu NS stavěl negativně (např. v rozsudku ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 20 Cdo 1540/2010), šlo přece jen o rozhodnutí vztahující se k úpravě obsažené v OZ.

⁴⁸ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 342-352.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2007, sp. zn. 20 Cdo 318/2006

vylučovací žalobu (§ 154 odst. 1 OSŘ). Uvedený závěr je zcela správný a v soudní praxi je přijímán bez výhrad, alespoň NS se drží své konstantní judikatury, i když soudy nižších instancí se občas od ní odchyľují. Nabýt vlastnické právo lze po nařizení výkonu rozhodnutí na základě různých právních skutečností nejen na základě právního jednání (např. odvolání daru, odstoupení od smlouvy).

3.2.2 Excindační žaloba podle ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ

V odstavci druhém ustanovení § 267 OSŘ najdeme úpravu týkající se případů, kdy byl nařizeným výkonem rozhodnutí postižen majetek, který patří do SJM nebo pro účely nařizení výkonu rozhodnutí se považuje za majetek patřící do SJM povinného a jeho manžela za situace, kdy vymáhanou pohledávku nelze z tohoto majetku uspokojit. V tomto ohledu půjde především o takové případy, kdy manželé smluvně nebo soud rozhodnutím zákonný rozsah SJM některým ze zákonem předvídaných způsobů modifikovali, ale za předpokladu, že takové dohody jsou vůči věřitelům účinné (k tomu ustanovení § 719 odst. 2 NOZ) a rozhodnutí o modifikaci zákonného rozsahu SJM vůči věřitelům závazná⁵⁰ (§ 737 odst. 2 NOZ), ačkoliv v zákoně není výslovně v § 737 odst. 2 NOZ uvedeno slovo závazné, je tento závěr nasnadě. Protože má-li mít takové rozhodnutí účinky i vůči třetím osobám, musí s tímto rozhodnutím souhlasit. Tudíž se rozšíří okruh subjektů, pro které bude rozhodnutí soudu závazné, jak to ostatně předpokládá § 159a OSŘ, z jehož dikce seznáme, že výrok pravomocného rozsudku je závazný jen pro účastníky řízení, nestanoví-li zákon jinak a pro případy § 737 odst. 2 NOZ stanoví jinak. Ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ tudíž reflektuje úpravu v § 262a odst. 1 OSŘ tím, že manželovi povinného poskytuje prostředek obrany poté, co ve fázi nařizování výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 262a OSŘ, mohlo dojít k postihu SJM pro dluh sjednaný jen jedním z manželů.

Jak je předeštno v komentáři,⁵¹ dojde-li k nařizení výkonu rozhodnutí pro vydobytí dluhu spadajícího do SJM podle ustanovení § 262a odst. 2 OSŘ na majetek, který ale není součástí SJM, nelze obranu uskutečnit prostřednictvím excindační žaloby, protože ta na tento případ výslovně nepamatuje, a protože důvody pro její podání jsou stanoveny taxativně, nabízí se jiná možnost obrany manžela povinného, a tím je podání návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h), který předpokládá případy, kdy je

⁵⁰ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr a kol. *Občanský soudní řád*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 916-928.

⁵¹ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr a kol. *Občanský soudní řád*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 901.

zde jiný důvod (jiný než důvody výslovně předpokládané v § 268 OSŘ nebo na dalších místech zákona), pro který nelze rozhodnutí vykonat, a proto je výkon rozhodnutí nepřípustný.

Ovšem takový postup není v praxi úplně jednotně přijímán. Jsem rovněž toho názoru, že návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ by měl stačit, alespoň s ohledem na zachování zásady hospodárnosti, když není splněna zákonná podmínka pro nařízení výkonu rozhodnutí podle § 262a odst. 2 OSŘ a dluh nespadá do SJM. Avšak je zde i vylučovací žaloba § 267 odst. 1, podle které *právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle části třetí tohoto zákona*, možnost jejího uplatnění je nezbytné také zvážit, zejména nebude-li v praxi přistupováno k zastavování výkonu rozhodnutí, když dluh nespadá do SJM. Protože nespadá-li dluh do SJM, není přípustný výkon rozhodnutí podle § 262a odst. 2 OSŘ.

3.3 Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podle EŘ

Nelze opomenout ani prostředek ochrany, jehož možnost využití zakotvuje EŘ v ustanovení § 68 a násl. EŘ. Do právního řádu se dostal až zákonem č. 286/2009 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. listopadu 2009, podle kterého může ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci, podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu může oprávněný podat ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o soupisu věci u exekutora, který pojal věc do soupisu. Tento prostředek obrany má zjednodušit postup při navrácené věci toho, který tvrdí, že mu náleží právo k věci, která byla pojata do soupisu.

3.4 Vztah excindační žaloby a návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu

Je zajímavé sledovat i rozporuplné názory na otázku vztahu mezi návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu a podáním vylučovací žaloby. Jako například v rozhodnutí KS, podle kterého: *„zákonný požadavek na předběžné projednání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu věci u exekutora je procesní podmínkou pro uplatnění nároku na vyloučení věci z exekuce u soudu, neboť osoba uplatňující právo na sepsanou věc se může se svým nárokem obrátit na soud pouze tehdy, pokud do patnácti dnů ode dne uplatnění nebylo exekutorem zcela vyhověno jejímu návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. (...) Jestliže by nárok na vyloučení věci z exekuce nebyl před uplatněním žalobou u soudu předběžně projednán u exekutora, měl by soud tento nedostatek podmínky řízení, jenž je odstranitelný, řešit postupem*

podle § 104 odst. 2 o.s.ř. a řízení zastavit poté, co učinil opatření k odstranění tohoto nedostatku.⁵²

S tímto projeveným názorem ovšem nemůžu souhlasit, protože jej nelze opřít o ustanovení zákona, podle kterého by šlo odvodit nemožnost podání excindační žaloby před podáním návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. Dikce § 68 odst. 4 EŘ⁵³ se vztahuje na situace, kdy byl podán nejprve návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, soudní exekutor zamítnul návrh a takové rozhodnutí bylo doručeno. Avšak § 68 odst. 4 EŘ nijak nevylučuje možnost, aby současně nebo v průběhu rozhodování soudního exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu byla podána vylučovací žaloba podle § 267 OSŘ. Pokud by to zákonodárce zamýšlel, měl tak učinit výslovně a jasně.

Každopádně postup, aby nejprve byl podán návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a následně vylučovací žaloba, doporučuje na svých internetových stránkách i Exekutorská komora ČR, kde vysloveně uvádí: „Vylučovací žalobu podejte až po návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu.“⁵⁴ Odklon od názoru, že podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podmiňuje podání vylučovací žaloby, můžeme vysledovat v rozhodnutí NS, kde judikuje oproti názoru uvedenému výše, že podání vylučovací žaloby není podmíněno předchozím včasným podáním návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a dodává, že institut vyškrtnutí věci ze soupisu podle ustanovení § 68 EŘ má vést k posílení práv třetích osob s tím, že se jim usnadňuje proces vyloučení jejich majetkových hodnot z provádění výkonu rozhodnutí.⁵⁵

I já mám za to, že tyto dva instituty jsou schopné obstát vedle sebe, aniž by uplatnění jednoho podmiňovalo uplatnění druhého. Zatímco o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu rozhoduje soudní exekutor v rámci exekučního řízení, o excindační žalobě rozhoduje soud podle části třetí OSŘ a mělo by být pouze na třetí osobě, který způsob obrany zvolí (v případech je-li vydán exekuční příkaz podle EŘ, podle OSŘ při nařízení výkonu rozhodnutí tohle dilema odpadá). Navzdory tomu, že výstup by měl být při uplatnění jednoho nebo druhého institutu teoreticky stejný, proces předcházející rozhodnutí o jednom, nebo druhém je

---

⁵² Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. října 2010, sp. zn. 28 Co 464/2010

⁵³ Podle § 68 odst. 4: *Žalobu na vyloučení věci podle § 267 občanského soudního řádu může navrhovatel podat u exekučního soudu do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým nevyhověl, byť jen zčásti, jeho včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. O tom musí být navrhovatel exekutorem poučen. Od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí lhůty podle věty první a po dobu řízení o žalobě nelze sepsané movité věci prodat.*

⁵⁴ 36. *Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žaloba* [online]. Exekutorská komora České republiky, 2009-2012 [cit. 15. dubna 2014]. Dostupné na <<http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/870-36-navrh-na-vyskrtnuti-veci-ze-soupisu-a-vylucovaci-zaloba?w=>>>.

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2010, sp. zn. 20 Cdo 418/2012, závěry opírá o rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 24. února 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011. Tuto soudní praxi dále potvrzuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. února 2014, sp. zn. 21 Cdo 1037/2013

ovšem různý a právě v tomto bodě může záviset, jaký výsledek přinese podání vylučovací žaloby nebo návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. Z tohoto důvodu by mělo být pouze na uvážení toho, jehož majetek byl zahrnut do soupisu, kterým prostředkem obrany se může efektivněji bránit při zvážení výhod a nevýhod, které poskytuje možnost obrany prostřednictvím podání vylučovací žaloby nebo návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. OSŘ je předpisem obecným, který přináší úpravu vylučovací žaloby a návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podle EŘ nelze považovat za úpravu speciální k úpravě vylučovací žaloby. Podle mého názoru § 68 odst. 4 EŘ se vyjadřuje jen ke specifickému případu, ve kterém vymezuje konec lhůty, ve které lze podat vylučovací žalobu, ale nestanoví počátek jejího běhu. Pro její počátek využijeme obecný výklad k vylučovací žalobě podle OSŘ. Ale připouštím, že jazykový výklad § 68 odst. 4 EŘ by mohl připouštět oba dva úhly pohledu.

Nezतोतोज्ञुज्जि se tedy se závěrem K. Svobody, který mj. ve svém článku uvádí, že dochází k prekluzi vlastníka práva domáhat se cestou § 267 OSŘ, pokud nevyužil práva podat včas návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu pomocí argumentace od menšího k většímu. A autor dále upozorňuje, že právo na podání návrhu na zahájení řízení lze omezit zákonem buď pomocí propadné lhůty, nebo také splněním jiné podmínky, jako může být podání jiného návrhu, který má žalobu předcházet.⁵⁶ Pokud jde o tvrzení, že zákon může omezit právo na podání návrhu na zahájení řízení podáním jiného návrhu, který má žalobě předcházet (návrhu na vyškrtnutí ze soupisu) a opravdu tak v § 68 odst. 4 EŘ činí, mám za to, že jde o neúměrné zkrácení práva osoby, která se domáhá vyloučení věci z výkonu rozhodnutí, protože mohou nastat situace, kdy nebude možné předpokládat, že návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu bude exekutorem vyhověno, a tudíž proces uplatňování ochrany majetku dotčené osoby, který může být exekucí neprávem postižen, se ještě více protáhne, ačkoli primární význam návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je ten, že postupy při provádění exekuce se zefektivní a zrychlí a posílí se ochrana práv třetích osob.

Nicméně je vhodné doporučit, aby osoba, která chce uplatnit některý z prostředků obrany, nejprve podala návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 EŘ, protože s podáním návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu se pojí pro ni jeden velmi příznivý důsledek. A to ten, že od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí lhůty 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým nevyhověl, byť jen z části, jeho včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, a po dobu řízení o žalobě nelze sepsané movité věci prodat.⁵⁷ Další

---

⁵⁶ SVOBODA, Karel. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 30-31.

⁵⁷ 68 odst. 4 EŘ

výhodou návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je, že o návrhu rozhodne exekutor do 15 dnů od jeho doručení a dále, že exekutor vždy vyškrtne věc ze soupisu, souhlasí-li s tím oprávněný a také vždy vyškrtne věc ze soupisu, pokud během exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže a úprava zvláštní poučovací povinnosti exekutora.

Účel a smysl zavedení institutu vyškrtnutí věci ze soupisu do EŘ měl být zřejmý - zrychlení a zefektivnění průběhu exekučního řízení, protože do rukou osoby, jejíž věc byla pojata do soupisu, se dostává prostředek, díky kterému může pro ni formálně jednodušším a rychlejším způsobem dosáhnout vyloučení věci z provádění exekuce. Jako problematické vnímám to, že obdobný procesní nástroj neupravuje OSŘ, a tím se bez racionálního důvodu pro možnost podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu odlišuje to, zda je výkon rozhodnutí veden podle OSŘ s EŘ. Je-li veden výkon rozhodnutí podle OSŘ, osoba, které svědčí právo nepřipouštět výkon rozhodnutí, má na rozdíl od EŘ pouze možnost podat vylučovací žalobu, která je z povahy věci časově zdlouhavější a je více pravděpodobné, že do doby, než se o této žalobě rozhodne, bude výkon rozhodnutí již proveden.

Je potřeba rovněž dodat, že s výhodami, které nese institut vyškrtnutí věci ze soupisu pro třetí osobu, přichází i některé nevýhody pro osobu oprávněnou, protože pro rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu není přípustný opravný prostředek - odvolání.⁵⁸ V případě nevyhovění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, má ten, jehož tvrzené právo nepřipouštět výkon rozhodnutí bylo dotčeno, ještě stále možnost zvrátit takové rozhodnutí podáním vylučovací žaloby, ale žádný obdobný prostředek v případě, že bude vyhověno návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, nese svědčí oprávněnému.⁵⁹ Proto by bylo vhodné, aby do budoucna byla přijata úprava, která tento nedostatek odstraňuje.

Oproti podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podle ustanovení § 68 EŘ se podáním excindační žaloby podle § 267 OSŘ zahajuje řízení podle části třetí, které může mít pro osobou domáhající se vyloučení věci ze soupisu však některé výhody plynoucí právě z povahy řízení podle části třetí.

3.5 Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí

Dalším procesním instrumentem možné ochrany manžela povinného je návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 OSŘ. Tohle ustanovení nabízí škálu důvodů, pro které lze výkon rozhodnutí zastavit. K zastavení výkonu rozhodnutí může být

---

⁵⁸ § 55c odst. 3 písm. a) EŘ

⁵⁹ Viz DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 342-352.

přistoupeno od právní moci rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí až do fáze, než bylo splnění povinnosti vymoženo, tedy ve fázi provádění výkonu rozhodnutí. Ovšem možnost zastavit výkon rozhodnutí je upravena i na jiných částech právního řádu, než je § 268 OSŘ.

Příkladem, kdy dojde k uplatnění zastavení výkonu rozhodnutí, tak jak bylo uvedeno již dříve v této práci, dojde-li k vymáhání dluhu podle § 262a odst. 2 OSŘ, který není součástí SJM, bude podání návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí pro nepřípustnost výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, protože je zde jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat.

Může často jít i jen o částečné zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 4 OSŘ, protože týká-li se nařízeného výkonu rozhodnutí některý z důvodů zastavení jen z části nebo byl-li výkon rozhodnutí nařízen v rozsahu širším, než jaký stačí k uspokojení oprávněného, bude výkon rozhodnutí zastaven částečně.

3.6 Žaloba z lepšího práva

Dojde-li k provedení výkonu rozhodnutí, přičemž došlo k uspokojení oprávněného z majetku třetí osoby (manžela povinného), má manžel povinného stále možnost podat tzv. žalobu z lepšího práva. Jde o žalobu, která stejně jako vylučovací žaloba, bude projednávána ve sporném řízení, nicméně nelze tyto dvě žaloby směřovat, zatímco v případě vylučovací žaloby jde o žalobu na určení a je prostředkem obrany výlučně v rámci výkonu rozhodnutí, žaloba z lepšího práva je žalobou na plnění, resp. na vydání bezdůvodného obohacení. Vztah obou žalob řešil NS ČSSR a podle jeho závěru nepodání vylučovací žaloby neznemožňuje podání žaloby na vydání plnění z bezdůvodného obohacení.⁶⁰ Jiný závěr NS ani dovodit nemohl, právo na vydání bezdůvodného obohacení nemůže zaniknout jen proto, že třetí osoba v průběhu výkonu rozhodnutí nepodala vylučovací žalobu. V souvislosti s exekučním řízením se NS několikrát vypořádával s případy žalob z lepšího práva a vztahem žaloby z lepšího práva a vylučovací žaloby. „*Podle rovněž konstantní judikatury účinnému uplatnění nároku [pozn. z bezdůvodného obohacení] není (se zřetelem k procesní povaze vylučovací žaloby) na překážku ani případný negativní důsledek sporu o vyloučení majetku, jehož následným zpeněžením byl výtěžek získán.*“⁶¹

Úpravu bezdůvodného obohacení nalezneme v § 2991 a násl. NOZ, která je oproti úpravě v OZ mnohem podrobnější. Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí,

⁶⁰ Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. listopadu 1974, sp. zn. Cpjf 79/72

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2009, sp. zn. 28 Cdo 4531/2008

musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.⁶² Nejdůležitější bude vyřešit hned základní otázku, a to otázku pasivní věcné legitimace.⁶³ V odstavci druhém tohoto ustanovení najdeme demonstrativní výčet případů bezdůvodného obohacení, podle něhož bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám. Máme tu najednou dva subjekty, na jedné straně povinného, který se obohatil tím, že za něho bylo třetí osobou plněno, co měl po právu plnit sám a na druhé straně oprávněného, který získal majetkový prospěch plněním bez právního důvodu. Jelikož hned první odstavec ustanovení § 2991 NOZ, na rozdíl od úpravy obsažené v OZ, říká, že povinnost vydat to, oč se obohatil, má ten, kdo se obohatí bez „spravedlivého důvodu“, lze dovést, že tím, kdo se obohatil bez spravedlivého důvodu, bude v tomto případě bezesporu povinný. I když si budeme muset zřejmě počkat na judikaturu, která se k naplnění neurčitěho právního pojmu „spravedlivý důvod“ bude vyjadřovat. Do jaké míry půjde o spravedlivý důvod v případě oprávněného, který si musel projít celým procesem od získání exekučního titulu, přes provedení výkonu rozhodnutí, který byl proveden v souladu se zákonem a sám oprávněný nic nezanedbal, tak by ani po uspokojení své pohledávky ze skončeného výkonu rozhodnutí neměl jistotu, že tím se celý proces uspokojování jeho pohledávky za dlužníkem skončil.

Z judikatury NS je zřejmé, že NS došel k opačnému závěru (nutno podotknout, že vycházel z úpravy OZ účinného do 31. prosince 2013). Pro ilustraci uvádím tento právní názor NS: *„tzv. žaloba z lepšího práva, která může být podána i v souvislosti s exekučním řízením prováděným podle exekučního řádu, je ve své podstatě žalobou o vydání bezdůvodného obohacení podle § 451 občanského zákoníku (...), které oprávněný získal plněním bez právního důvodu. Z toho je zřejmé, že žalobkyně, která nepodala žalobu na vyloučení movité věci z výkonu rozhodnutí, a věc prodal exekutor mimo dražbu, nemůže se domáhat této věci žalobou na ochranu vlastnického práva podle § 126 ObčZ, nýbrž toliko vydání bezdůvodného obohacení, a to po osobě, které byl vyplacen výtěžek z jejího prodeje.“*⁶⁴

Žaloba z lepšího práva může být rovněž dalším významným nástrojem ochrany manžela povinného, nepodaří-li se mu ochrany jeho výlučných majetkových hodnot dosáhnout již především prostřednictvím vylučovací žaloby a návrhu na vyškrtnutí věci ze

---

⁶² Dříve § 451 OZ: Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.

⁶³ K této problematice týkající se vylučovací žaloby a bezdůvodného obohacení za účinnosti OZ a postavení oprávněného ve světle soudní judikatury se podrobně vyjadřuje R, Šínová. Viz ŠÍNOVÁ, Renáta. K institutům vylučovací žaloby ve výkonu rozhodnutí a bezdůvodného obohacení. *Právní fórum*, 2011, č. 3, s. 114-119.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2009, sp. zn. 22 Cdo 2519/2006

soupisu. Žalobou z lepšího práva výčet ustanovení a prostředků poskytující ochranu třetí osobě, potažmo manželu povinného, nekončí. Zásada ochrany práv třetích osob se prolíná celým právním řádem, vybrány byly jen ty nejvýznamnější a ty, při jejichž aplikaci dochází k nejasnostem.

Závěr

V této práci jsem se snažila představit současnou právní úpravu problematiky postihování SJM manžela povinného. Jde o téma velmi citlivé, protože v jeho důsledku jsou často postihovány prostředky náležející do SJM, ke kterým má manžel povinného vlastnické právo stejně jako jeho manžel, a který dost možná sám ani s věřitelem právně nejednal. Je navíc také možné, že dokonce o existenci dluhu manžela nemusel vůbec vědět, tudíž jde o téma probírané jak u laické veřejnosti pro své možné dalekosáhlé dopady do rozpočtu celé rodiny, tak i u odborné veřejnosti, která často ve svých závěrech není jednotná. Není proto ani divu, že úprava postihování společného jmění vzbuzuje pozornost v širokých kruzích a v poměrně krátké době otázka postihování SJM prošla několika novelizacemi, přičemž lze očekávat, že tlaky na další novelizaci tu budou, ale to, jaká bude vůle současnou právní úpravu změnit a v jakém směru, ukáže teprve čas.

V první řadě se věnuji otázce odpovědnosti manželů za dluhy. Zde se dostáváme do fáze, kdy je potřeba dobře a přesně vymezit předmět SJM. Současná právní úprava, oproti té předchozí, zcela vhodným způsobem nově vymezuje předmět dluhů, které tvoří SJM. Výraznou měrou eliminuje ty případy, kdy dluh spadal do režimu SJM, přestože nikterak nesouvisel s druhým z manželů, a se SJM jako majetkovým společenstvím dvou osob.

Určení, zda jde o výhradní dluh manžela, nebo dluh, který spadá do SJM, by mělo být rozhodující pro posouzení, jestli bude věřitel v případě sporu žalovat jednoho nebo případně oba manžele. Připustíme-li konstrukci, kdy za dluhy spadající do SJM by měli odpovídat oba manželé jak majetkem v SJM, tak i svými výlučnými majetky, je řešení nasnadě. Určitě není žádoucí stav, aby věci spadající do režimu SJM by byly nepostižitelné.

Konečně podle zákonného ustanovení § 713 odst. 2 NOZ *povinnosti a práva spojená se společným jměním nebo jeho součástmi náleží oběma manželům společně a nerozdílně*. K tomuto ustanovení avšak máme závaznou judikaturu, ke které se vyslovil velký senát NS, který judikuje, že pro účely nalézacího řízení a získání exekučního titulu je rozhodující, kdo dluh sjednal, pokud dluh sjednával pouze jeden z manželů, může věřitel získat exekuční titul pouze proti tomu, který dluh sjednával. Rozhodnutí je částečně ospravedlnitelné tím, že NS tímto rozhodnutím vyšel vstříc tomu z manželů, který by byl odpovědný za dluh, se kterým neměl co dočinění, dluh nesjednával, je i možné, že o jeho vzniku neměl tušení a dokonce, že

neměl ani žádný prospěch ze smlouvy, která vznikla mezi jeho manželem a věřitelem. Navzdory záměru NS mám za to, že NS tímto rozhodnutím překročil svou rozhodovací pravomoc. I nemalá část odborné veřejnosti s tímto rozhodnutím NS nesouhlasí a podrobuje ho kritice. Chtěla bych na tomto místě i poukázat znovu na to, že s účinností NOZ se výraznou a nezanedbatelnou měrou zredukoval počet případů, kdy by dluh spadal do SJM, aniž by s ním manžel povinného nevyslovil souhlas. Navíc manžel povinného tam, kde je SJM postižitelné rovněž zákon umožňuje zmenšit rozsah takového postižení podle § 732 NOZ.

Předpokládám, že v zájmu věřitele by byl opačný výklad, než který zastal NS. Navzdory tomu, že dluh sjednává pouze jeden z manželů za trvání manželství a takový dluh přesto splňuje podmínky pro to, aby spadal do SJM, bylo by pro postavení věřitele určitě příznivější, aby v takové situaci měl možnost žalovat oba manžele, protože ustanovení § 713 odst. 2 NOZ zakládá solidární odpovědnost obou manželů (na rozdíl od názoru NS). Získá-li exekuční titul vůči oběma, má větší šanci na to, že alespoň jeden z nich bude disponovat dostatečnými majetkovými hodnotami pro uspokojení své pohledávky. Pro věřitele bude tedy výhodnější, bude-li chtít lépe zajistit svou pohledávku, aby si při právních jednáních vyžádal součinnost i druhého manžela a právně jednal i s ním a na smlouvě měl i jeho podpis. A v případě sporu potom může eventuálně žalovat oba manžele.

Získá-li ovšem věřitel exekuční titul pouze vůči jednomu z manželů (ať již proto, že nejde o dluh, který spadá do SJM, nebo do SJM spadá, ale žaloval pouze jednoho z manželů, nebo protože dluh sjednal pouze jeden z nich), může postihnout majetek dlužného manžela - buď jeho výlučný anebo ten, který spadá do SJM. Procesní předpis v ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ nám dává zákonný rámec pro nařizování výkonu rozhodnutí na majetek v SJM. Novinku účinnou od 1. ledna 2014, kdy lze nařizovat výkon rozhodnutí i na majetek patřící do SJM, jde-li o vydobytí dluhu, který vznikl za trvání manželství, ale nově i před uzavřením manželství, lze určitě vítat, protože věřiteli musí být umožněno hojit se z celého majetku dlužníka, který dlužník má. Měl-li by dlužník dluhy, které všechny vznikly před uzavřením manželství, mohlo docházet podle předchozí právní úpravy (OZ) k absurdním situacím, kdy dlužník sice měl majetek k pokrytí dluhu, ale jelikož všechno spadalo do SJM, nemohlo dojít k postižení SJM jen z toho důvodu, že dluh nevznikl za trvání manželství.

Co lze v současnosti považovat za nejdiskutovanější v souvislosti se SJM a nařizováním výkonu rozhodnutí, tím je, a nadále pravděpodobně bude, ustanovení § 262a odst. 2 OSŘ účinné od 1. ledna 2013 (dříve odst. 3).

Disponuje-li oprávněný exekucí pouze vůči jednomu z manželů - povinnému, avšak dluh spadá do SJM, může být nařízen výkon rozhodnutí na majetkové hodnoty manžela povinného a to srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu, přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, přikázáním jiné peněžité pohledávky nebo postižením jiných majetkových práv. Nutno podotknout, že již znějí hlasy po zrušení tohoto ustanovení a dokonce i takový návrh koluje Poslaneckou sněmovnou.

Ačkoliv je často podrobováno kritice, že jde o ustanovení, které neúměrně zvýhodňuje věřitele a zasahuje do práv manžela povinného, já jsem v tomto názoru zdrženlivější a zaujímám spíše názor opačný. Předně opakuji to, co jsem již zmínila výše. Za dluhy v SJM by měli odpovídat oba manželé svými výlučnými majetkovými hodnotami, tak i majetkovými hodnotami v SJM. Pod kategorií dluhů, které spadají do SJM, zařadíme mnohem menší množinu dluhů, než které spadají pod odst. 1 – dluh, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství.

Odst. 2 § 262a OSŘ taxativně vyjmenovává a nevyčerpává zdaleka všechny majetkové hodnoty manžela povinného, které manžel povinného vlastní, a přitom dle mého názoru zákon předně nereflektuje, zda tyto majetkové hodnoty spadají do výlučných majetkových hodnot manžela povinného nebo spadají do SJM (například podle závěrů učiněných výše k účtu u peněžního ústavu manžela povinného, který by mohl být dle mého názoru součástí SJM, ale i tak jsou zde jiné majetkové hodnoty jako je podíl manžela povinného v obchodní společnosti, který může být bezesporu součástí SJM), pak by hodnoty spadající do SJM mohly být postiženy již podle ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ a nemusely by splňovat zákonnou podmínku, že musí jít o dluh, který patří do SJM, ale stačilo by, že takový dluh vznikl za trvání nebo před uzavřením manželství. Nehledě na to, že zákon v odst. 2 nic neříká o tom, že k modifikacím zákonného rozsahu se nepřihlíží, je nutno ve fázi nařizování výkonu rozhodnutí respektovat i modifikace zákonného rozsahu. Samozřejmě dojde nezdědka k tomu, že bude nařízen výkon rozhodnutí podle § 262a odst. 2 OSŘ, ačkoliv nepůjde o dluh, který patří do SJM například proto, že si manželé ujednali zúžení rozsahu SJM.

Další spornou otázkou je a bude proto i to, jaký by měl následovat postup manžela povinného, je-li nařízen výkon rozhodnutí podle § 262a odst. 2 OSŘ, ale dluh nespadá do SJM. Sama mám za to, že by měl postačit návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h). Ale v praxi bych stoprocentně nepočítala s tím, že takovému návrhu bude vyhověno a spíš bych očekávala takový postup, že bude nezbytné podat vylučovací žalobu podle ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ.

Ustanovení § 262a odst. 2 OSŘ dle mého názoru pouze zdánlivě nově umožňuje dosáhnout na často velice významné majetkové hodnoty manžela povinného a z toho důvodu vyvolává tato úprava tolik vášnivých debat. Nesmíme ovšem přehlédnout za jakých podmínek je takový postup umožněn (pouze pro dluh v SJM). Nebyla-li by zde tato úprava, mohly bychom některé majetkové hodnoty manžela povinného spadající pod režim SJM postihovat podle § 262a odst. 1 OSŘ a hlavně pro mnohem širší kategorii dluhů (neomezuje se pouze na dluhy v SJM), než ji dovoluje postihovat § 262a OSŘ odst. 2 OSŘ.

Jsou samozřejmě reálně možné situace, že dluh sice spadá do SJM, exekuční titul ale zní pouze na jednoho z manželů. Před novelou z 1. ledna 2013 nebylo možné postihnout výlučné prostředky manžela povinného, disponoval-li by oprávněný exekučním titulem pouze vůči jednomu z manželů, teď to § 262a odst. 2 OSŘ umožňuje, avšak jen pro některé výlučné majetkové hodnoty manžela povinného (například to neplatí pro zděděnou nemovitost po babičce manžela povinného). Jde potom opravdu o nežádoucí stav a neúměrné zvýšení práv věřitele, když dluh spadá do SJM a my přesto můžeme nařídít výkon rozhodnutí na některé výlučné majetkové hodnoty manžela povinného, které vyjmenovává odst. 2 (a ten nevyjmenovává všechny výlučné majetkové hodnoty manžela povinného)?

Myslím si, že současná právní úprava manželského majetkového práva se posunula správným směrem, když nově vymezila předmět SJM, a tak lépe chrání manžela před dluhy, které manžel povinného nesjednával a ještě jeho postavení vylepšuje možností vyjádřit nesouhlas vůči věřiteli bez zbytečného odkladu a jeho důsledky. Protože je pozice manžela povinného výrazněji posílena, bylo by vhodné překonat judikaturu NS vyslovujícím se k odpovědnosti manželů za dluhy sjednaného jen jedním z manželů a opět se vrátit k interpretaci o solidární odpovědnosti za závazky.

Naopak výrazným zásahem do práva věřitele na uspokojení jeho pohledávky je ustanovení § 262a odst. 2 OSŘ, které bych navrhovala zrušit, protože mám za to, že ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ by samostatně obstálo a poskytlo věřiteli dostatečnou ochranu při naplňování účelu výkonu rozhodnutí.

Rovněž se zabývám možnostmi obrany manžela povinného. Těm se nevěnuje pouze předpis procesní, ale rovněž na několika místech NOZ. Na manžela povinného je kladen požadavek, aby byl v případech nařízení výkonu aktivní, chce-li své majetkové hodnoty ochránit před výkonem rozhodnutí pro dluh jeho manžela. Zákon dává do rukou manžela povinného několik institutů, které mu mají domoci se svých práv. Bohužel pro manžela laika musí být posouzení, který institut za jakých podmínek a kdy využít, velmi obtížné. Tím spíš, že v některých aspektech se neshodnou ani odborníci na právo a lidé z praxe. Osobně mám za

to, že právní úprava manželu povinného umožňuje dostatečně ochránit jeho oprávněné zájmy, jen se vyžaduje, aby manžel povinného v tomto směru sáhnul po účinných prostředcích v těch fázích, ve kterých to zákon vyžaduje a to může pro něj být velice obtížné, nemá-li právní vzdělání nebo předchozí praxi. V takových chvílích nelze než doporučit obrátit se na osobu znalou práva.

Jakkoli se může zdát, že zákon je v tomto ohledu tvrdý, lidé, kteří vstupují do manželství, si musí uvědomit, že uzavřením manželství vytvářejí majetkové společenství, které s sebou přináší mnoho právních následků, samozřejmě i těch neblahých, navzdory tomu, že při vstupování do manželství tyto následky třeba ani nechtěli vyvolat. Je potom otázkou, zda je správné vytvářet institut manželského majetkového práva a nevystačíme si s vlastnictvím výlučným, popř. spoluvlastnictvím i s ohledem na skutečnost, že páry, které spolu žijí, vytváří společně rodinu, společně hospodaří a spravují majetek, tak nezbytně nemusí vstupovat do manželství (důvodem mohou být i obavy před nepříznivými dopady dluhů jednoho z manželů na celou rodinu). Obdobnou optikou lze nahlížet na právní úpravu registrovaného partnerství, která nepřijímá žádný speciální institut majetkového společenství pro registrované partnery.⁶⁵ Z těchto důvodů nepovažuji za zcela opodstatněné podrobovat osoby odhodlané vstoupit do manželství jinému právnímu režimu, než osoby, které spolu žijí, vytváří také společným přičiněním majetkové hodnoty, ale do manželství nevstoupili. Přitom pro rozhodnutí uzavřít manželství mohou vést různé důvody, jako jsou náboženské nebo společenské a vůbec ne majetkové. Nicméně na druhou stranu zákon jen podtrhuje význam manželství tím, že posiluje jejich majetkovou jednotu a je nutné, aby si tyto důsledky manželé uvědomovali, byli seznámeni s možnými dopady do jejich majetkové sféry a možnými způsoby obrany. Manželé při sňatečném obřadu rovněž mimo jiné uvádí, že zvažili uspořádání budoucích majetkových poměrů, proto lze očekávat, že plně přijímají rizika, ale i výhody spojené s existencí SJM. Majetkové společenství manželů s sebou totiž nepřináší jen ty nepříznivé důsledky ze vznikajících povinností, ale rovněž ze SJM mohou získávat i prospěch, kdy se jejím součástí stávají i hodnoty, o které se nezasloužili jen oba zároveň a stejnou měrou.

---

⁶⁵ Podle § 3020 NOZ platí ustanovení části první, třetí a čtvrté o manželství a právech a povinnostech manželů obdobně pro registrované partnerství a práva a povinnosti partnerů.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých internetových zdrojů

Vyjádření Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti k výkladovým otázkám spojeným s možným postihem majetku patřícího do společného jmění manželů [online]. Nový občanský zákoník, 3. března 2014 [cit. 20. dubna 2014]. Dostupné na

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/PDF/Vyjadreni_1.pdf>.

36. *Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žaloba* [online]. Exekutorská komora České republiky, 2009-2012 [cit. 15. dubna 2014]. Dostupné na

<<http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/870-36-navrh-na-vyskrtnuti-veci-ze-soupisu-a-vylucovaci-zaloba?w=>>.

STANĚK, Pavel. *Nad návrhem na zrušení postižitelnosti mzdy a účtů manžela v exekučním řízení a návrhem na zrušení přísudků u bagatelních pohledávek* [online]. epravo.cz, 26. února 2014 [cit. 17. března 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nad-navrhem-na-zruseni-postizitelnosti-mzdy-a-uctu-manzela-v-exekucnim-rizeni-a-navrhem-na-zruseni-prisudku-u-bagatelnich-pohledavek-93730.html>>.

NAČERADSKÝ, Ondřej. *Dopad dluhů na společné jmění manželů ve světle současného a nového občanského zákoníku* [online]. Asociace občanských poraden, 2. června 2012 [cit. 5. března 2014]. Dostupné na <http://www.czp-msk.cz/pdf/2012_2_newsletter_aop.pdf>.

Aplikované právo, 2007 [cit. 15. března 2014]. Dostupné na

<<http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/27.pdf>>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Sněmovní tisk č. 106* [online]. Důvodová zpráva k návrhu zákona, 2014, [cit. 19. dubna 2014]. Dostupné na

<<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=106>>.

Seznam použité literatury

BALÁK, František. K žalobě na splnění závazku náležejícího do SJM, sjednaného jen jedním z manželů. *Právní rozhledy*, 2007, č. 21, s. 792-795.

BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: Nejdůležitější změny*. Praha: Anag, 2013. 300 s.

DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 342-352.

DVOŘÁK, Jan. Exekuční postih pohledávek: Pohledávky nabyté manželem povinného a tvořící SJM. *Právní rádce*, 2001, č. 6, s. 10-13.

- DVOŘÁK, Jan, POLEDNA, Jiří. Exekuční postih pohledávek patřících do SJM a výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2002, č. 10, s. 484-492.
- DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 300 s.
- DVOŘÁKOVÁ-ZÁVODSKÁ, Jana. Manželské majetkové právo podle NOZ. *Rekodifikace & praxe*, 2012, s. 16-18.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář 1. svazek*. Praha: Linde, 2008. 1119 s.
- GROSSOVÁ, Marie. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi*. 5. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 1. 2007. Praha: Linde, 2007. 414 s.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád II*. Praha: C.H. Beck, 2009. 3343 s.
- KORDAČ, Zbyšek. K odpovědnosti manžela za závazky v SJM přijaté druhým z manželů. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 1-2, s. 54-56.
- KUCHAŘ, Václav. Exekuce majetku ve společném jmění manželů z pohledu státního dohledu. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 28-29.
- SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr a kol. *Občanský soudní řád*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s.
- TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2006. 836 s.
- MALENOVSKÝ, Radek. K žalobě na splnění závazku náležejícího do SJM sjednaného jen jedním z manželů. *Právní rozhledy*, 2008, č. 20, s. 747-754.
- MAKARIUS, Milan. Společné jmění manželů a odpovědnost za závazky aneb Vítězství nad hmotou. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 20-22.
- MEDKOVÁ, Vladimíra. Exekuční postih společného jmění manželů. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 4-11.
- SPÁČIL, Jiří. Tři aktuální sporné otázky společného jmění manželů. *Soudní rozhledy*, 2008, roč. 14, č. 3, s. 84-87.
- SVOBODA, Karel. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 30-31.
- ŠÍNOVÁ, Renáta. K institutům vylučovací žaloby ve výkonu rozhodnutí a bezdůvodného obohacení. *Právní fórum*, 2011, č. 3, s. 114-119.

VAŠKE, Viktor. Nad ustanovením § 150 odst. 2 ObčZ. *Právní rozhledy*, 2006, č. 9, s. 340-342.

Seznam použité judikatury

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. listopadu 1974, sp. zn. Cpjf 79/72
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. března. 2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. listopadu 2003, sp. zn. 17 Co 46/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 1082/2003
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2005, sp. zn. 20 Cdo 1642/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. 20 Cdo 2892/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2007, sp. zn. 20 Cdo 318/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2007, sp. zn. 21 Cdo 2045/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. září. 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 1690/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2008, sp. zn. 20 Cdo 1849/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2009, sp. zn. 28 Cdo 4531/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2009, sp. zn. 22 Cdo 2519/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2009, sp. zn. 20 Cdo 3484/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. 20 Cdo 432/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. července 2010, sp. zn. 20 Cdo 2239/2008
Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. října 2010, sp. zn. 28 Co 464/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2010, sp. zn. 20 Cdo 418/2012
Nález Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 923/10
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. 20 Cdo 370/2009
Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. února 2011, sp. zn. 14 Kse 6/2010
Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. února 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2011, sp. zn. 20 Cdo 2610/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 20 Cdo 1540/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2012, sp. zn. 20 Cdo 1985/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. února 2014, sp. zn. 21 Cdo 1037/2013

Zákony

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá společným jměním manželů a odpovědností manželů především za ty dluhy, které sjednal pouze jeden z manželů. V úpravě společného jmění manželů musíme počítat s právy a povinnostmi, které se týkají společného jmění manželů a právy a povinnostmi, které vyplývají pouze z výlučného majetku. Z tohoto důvodu je v první části věnována pozornost právě odpovědnosti za jednotlivé dluhy, které vznikají pouze jednomu manželovi a v další části, jakým způsobem může být věřitelova pohledávka za jedním z manželů uspokojena. Poslední část je věnována ochraně manžela povinného.

Cílem je poskytnout ucelenou interpretaci ustanovení § 262a OSŘ a také se rozebrat možné následky, které může vyvolat. K tomuto účelu bude nezbytné analyzovat bohatou judikaturu Nejvyššího soudu, názory odborné veřejnosti a ta ustanovení zákona, která se dotýkají společného jmění manželů a jeho postihování. Je samozřejmostí, že práce reflektuje především úpravu vyvěrající z nového občanského zákoníku.

Summary

This thesis deals with the community property of spouses and their liability for debts which were arranged especially by one of the spouses. The system of the community property of spouses relates to rights and duties towards community property and rights and duties resulting from separate property and that's the reason why the first main part of the thesis is focused on the liability for debts, and also the ways the creditor can be satisfied. The last main part is dedicated to the legal protection of the second spouse.

The aim of this thesis is to provide a coherent interpretation of § 262a of the Civil Procedure Code and to pursue its consequences for the community property for debts arranged by one of the spouses. For this purpose it's necessary to analyse especially judgments of The Supreme Court of the Czech Republic, opinions of legal experts presented in their articles and publications and provisions of law connected with the community property of spouses and finally to take the own stand. Of course it must be taken into consideration the New Civil Code (in force from January, 2014) which is compared with the former Civil Code.

Seznam klíčových slov

Společné jmění manželů – odpovědnost za dluhy – výkon rozhodnutí – ochrana výlučného majetku manžela povinného

Community property - liability for debts - enforcement of the court orders – protection of the spouse's property